

מכון היצוא

התפתחויות ומגמות ביצוא הישראלי

ינואר-יוני 2016

מאמצים רבים הושקעו בהבטחת מהימנותו של המידע המתפרסם בחוברת זו. יחד עם זאת ייתכנו טעויות מטעויות שונות, אי לכך לא תחול על מכון היצוא הישראלי כל אחריות ישירה או עקיפה לנזק שעלול להיגרם כתוצאה מטעויות שנפלו בחוברת זו או כתוצאה משימוש במידע המופיע בה (ט.ל.ח). © כל הזכויות שמורות למכון הישראלי לייצוא ולשיתוף-פעולה בינלאומי **מחקר, כתיבה ועריכה**: היחידה הכלכלית, מכון היצוא **הפקה והוצאה לאור**: חטיבת פרסום ותקשורת, מכון היצוא **עריכה לשונית**: MGS Language Services **עיצוב עטיפה ופנים**: סטודיו בילט **הודפס בישראל**: ספטמבר 2016

תוכן עניינים

4	תקציר מנהלים
9	יצוא הסחורות והשירותים
9	יצוא הסחורות
10	היצוא התעשייתי
12	יצוא ההיי-טק התעשייתי
13	היצוא ביתר ענפי התעשייה
14	יצוא הסחורות על פי אזורי סחר
14	האיחוד האירופי
15	ארה"ב
15	אסיה
15	אמריקה הלטינית
16	אפריקה
17	התפתחויות ושינויים ביעדי היצוא העיקריים של ישראל
19	ארה"ב
20	בריטניה
21	סין
23	הולנד
24	גרמניה
24	טורקיה
25	צרפת
25	הודו
26	איטליה
27	ספרד
28	יצוא השירותים
30	התפתחויות בשער החליפין
34	הריכוזיות ביצוא הישראלי
36	נספחים

תקציר מנהלים

מגמות ביצוא ב-2016

יצוא הסחורות והשירותים מישראל הסתכם במחצית הראשונה של 2016 בכ-45.8 מיליארד דולר, ללא שינוי בהשוואה למחצית הראשונה של 2015.

יצוא הסחורות (ללא היצוא לרש"פ) ירד בתקופה זו בשיעור של כ-6%, בעיקר בעקבות הקיטון בהיקף היצוא של מגזרי התעשייה והיהלומים. עם זאת, בניגוד לקיפאון שרשם בשנת 2015, במחצית הראשונה של 2016 צמח יצוא השירותים בשיעור של כ-10%¹ וקיזז את השפעת הירידות ביצוא הסחורות - וזאת בעיקר בזכות המשך הגידול המואץ ביצוא שירותי מחשוב, תוכנה ומו"פ.

יצוא הסחורות

במהלך המחצית הראשונה של השנה ירד **יצוא היהלומים** בשיעור דולרי של כ-9% לסך של כ-4 מיליארד דולר, **היצוא החקלאי** ירד בשיעור של כ-5.5% להיקף של כ-715 מיליון דולר, ואילו **היצוא התעשייתי** ירד בכ-6% והסתכם בכ-21 מיליארד דולר.

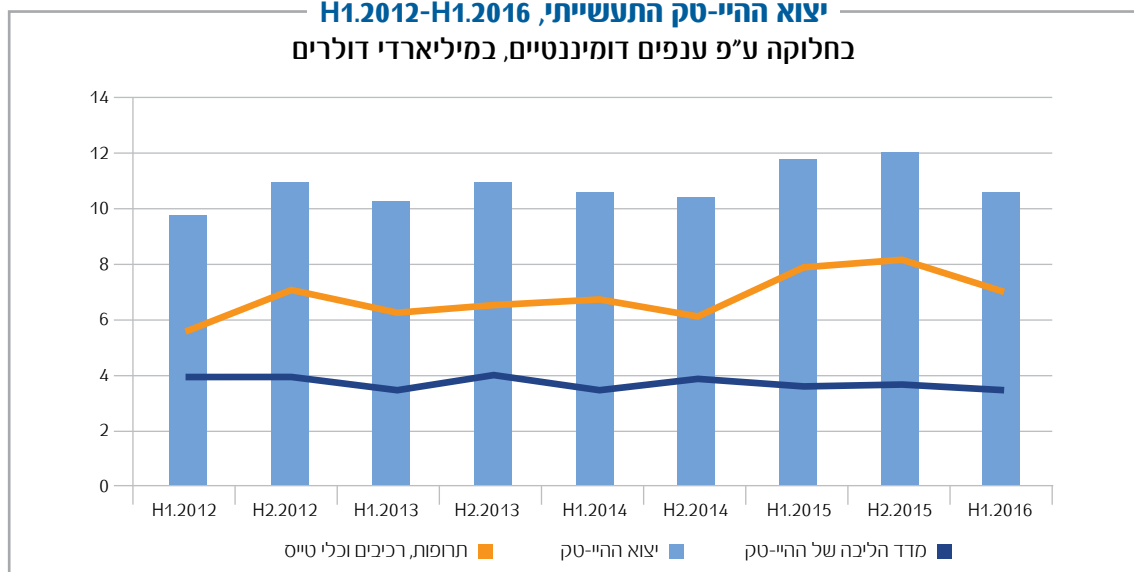
ניתוח מגמות היצוא התעשייתי מצביע על ירידה גורפת וחדה בענפי היצוא הדומיננטיים הריכוזיים: תרופות, רכיבים אלקטרוניים וכימיקלים - ללא ענפים אלו מתקזזת כמעט כל הירידה ביצוא הסחורות.

יצוא ההיי-טק התעשייתי רשם ירידה דולרית של כ-9% להיקף כולל של כ-11 מיליארד דולר, אך עדיין מהווה למעלה ממחצית מסך היצוא התעשייתי של ישראל.

הירידה בהיקפי היצוא של סקטור זה התקבלה בעיקר כתוצאה מהירידה שנרשמה ביצוא הרכיבים האלקטרוניים והתרופות. בנוסף למגמה השלילית בענפים אלו, נרשמה ירידה גם בהיקף יצוא מערכות מחשוב, מכשור אלקטרוני ואופטי (מדד הליבה של ההיי-טק), אשר התכווץ בשיעור של כ-7%. מנגד עלה יצוא כלי הטיס בשיעור חד של כ-23% ואף ביצוא ציוד רפואי התקבלה עלייה נאה של כ-14%.

יצוא ההיי-טק התעשייתי, H1.2012-H1.2016

בחלוקה ע"פ ענפים דומיננטיים, במיליארדי דולרים

1 לא כולל את יצוא חברות ההזנק. כולל יצוא ההזנק עלה יצוא השירותים בשיעור גבוה יותר של כ-13%

היצוא ביתר הענפים (יצוא תעשייתי ללא ענפי היי-טק) התאפיין במגמה מעורבת **ורשם בסיכום** הכולל ירידה דולרית קלה של כ-2% לעומת היקפו בתקופה המקבילה אשתקד (כ-11 מיליארד דולר). מטבע הדברים, השפעה מהותית הייתה ליצוא הכימיקלים, אשר ירד, כאמור, בשיעור דולרי של כ-16% לעומת המחצית הראשונה של 2015 - ירידה שהושפעה מהותית מירידת מחירים עולמית. **ללא ענף זה, רשמו יתר ענפי התעשייה גידול נאה של כ-7%.**

יצוא הסחורות על פי אזורי סחר

ניתוח מגמות היצוא על פי אזורי סחר מעיד על ירידה גורפת ביצוא לכל האזורים. היצוא של ישראל לאיחוד האירופי ירד בשיעור דולרי של כ-9%, היצוא למדינות אסיה רשם ירידה דו-ספרתית של כ-13%, היצוא לארה"ב ירד בשיעור של כ-3%, היצוא למדינות אמריקה הלטינית ירד בשיעור של כ-12% והיצוא ליבשת אפריקה הוסיף להתכווץ גם השנה ורשם ירידה חדה של כ-24% לעומת היקפו במחצית הראשונה של 2015.

הירידה הדולרית החדה שנרשמה במחצית הראשונה של השנה ביצוא הענפים הדומיננטיים (תרופות, רכיבים אלקטרוניים וכימיקלים) באה לידי ביטוי גם בניתוח היצוא על פי אזורי סחר: הירידה בהיקף יצוא הכימיקלים והתרופות השפיעה באופן משמעותי על היצוא לאיחוד האירופי, שהוא יעד יצוא עיקרי לענפים אלו, הירידה ביצוא לארה"ב נבעה בעיקר מקיטון בהיקפי משלוחי התרופות, ואילו הירידה ביצוא הרכיבים האלקטרוניים הייתה הגורם העיקרי שבגיננו נרשמה ירידה ביצוא של ישראל לאסיה במהלך המחצית הראשונה של השנה.

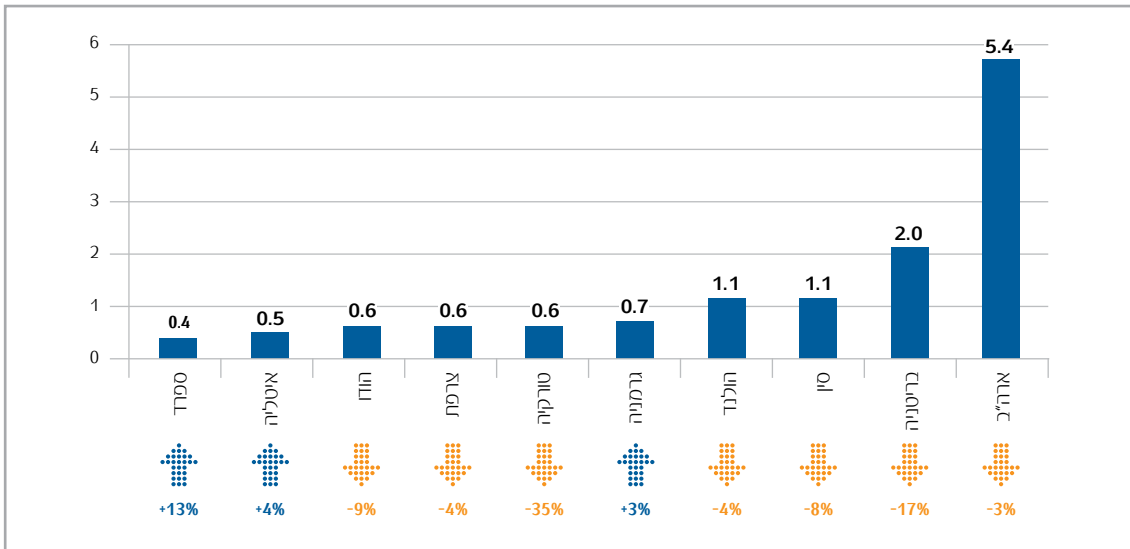
יצוא הסחורות ליעדים המובילים

תמונת היצוא של ישראל ליעדי היצוא העיקריים הצטיירה בהתאם לשינויים ולתנודות החריגים שנרשמו השנה בענפי היצוא הדומיננטיים. כך, למשל, הירידה החדה ביצוא הרכיבים האלקטרוניים השפיעה לשלילה על היצוא לסין, לענף התרופות הייתה השפעה שלילית מהותית על היצוא לבריטניה, ואילו ליצוא הכימיקלים הייתה השפעה דומה על היצוא לטורקיה, שבה ענף זה מהווה מרכיב מהותי ביצוא.

היצוא לארה"ב, יעד היצוא העיקרי והחשוב ביותר של ישראל, ירד בשיעור קל, יחסית, בעיקר עקב הקיטון ביצוא התרופות. השפעה שלילית דומה נרשמה ביצוא לבריטניה, יעד היצוא השני והגדול ביותר באירופה, שבה מהווה יצוא התרופות למעלה משני שלישים מסך היצוא. היצוא לבריטניה ירד בשיעור דולרי חד של כ-17%, אולם בנטרול התרופות הוא שמר על יציבות.

סין היא יעד היצוא השלישי בגודלו מבין יעדי היצוא והיעד הגדול ביותר של ישראל באסיה - כ-27% מסך הסחורות המיוצאות מישראל ליבשת זו מיועדות לשוק הסיני (32% כולל הונג-קונג). היצוא של ישראל לסין הסתכם במחצית 2016 בכ-1.1 מיליארד דולר, ירידה של כ-8% בהשוואה להיקפו במחצית הראשונה של 2015. היצוא הושפע השנה מתנודה מהותית בשני ענפים עיקריים - רכיבים אלקטרוניים ומינרלים.

המגמה שאפיינה את היצוא של ישראל לטורקיה בשנת 2015 נמשכה גם במהלך המחצית הראשונה של 2016. לאחר ירידה חדה של כ-40% שהתקבלה אשתקד, היצוא לטורקיה המשיך לרדת בשיעור חד של כ-35% והסתכם בכ-625 מיליון דולר בלבד. הירידה החדה בהיקפי היצוא למדינה הושפעה, רובה ככולה,

מהירידה במחירי היצוא של מוצרי הכימיקלים ותזקי הנפט. בנטרול ענף זה, הירידה ביצוא לטורקיה מתקזזת והיצוא שומר על יציבות ביחס לתקופה המקבילה אשתקד.

היצוא להודו הסתכם בכ-580 מיליון דולר, ירידה של כ-9% בהשוואה למחצית הראשונה של 2015. זאת, לאחר התאוששות מרשימה ביצוא מישראל להודו עם גידול דו-ספרתי חד של כ-21%. התאוששות זו הנה תיקון לנסיגה המתמשכת ביצוא להודו בשנים 2010-2013. הגידול שהתקבל בשנה שעברה נרשם בזכות השלמת מספר עסקאות ביטחוניות, שהביאו לגידול חד בענפי היצוא הביטחוניים. בהתאם לכך, במחצית הראשונה של 2016 נרשם קיטון חד ביצוא להודו, בהובלה של אותם ענפים.

ביתר היעדים המובילים: ירידות נרשמו ביצוא לצרפת (-4%) ולהולנד (-4%), ומנגד נרשמו עליות ביצוא לגרמניה (+3%), לאיטליה (+4%) ולספרד (+13%).

יצוא השירותים

בניגוד למגמה הכללית השלילית, נתוני מאזן התשלומים ליצוא השירותים מצביעים על המשך הצמיחה ביצוא סקטור השירותים - מנוע הצמיחה של היצוא הישראלי בשנים האחרונות. אמנם, בשנת 2015 לא נרשם גידול ויצוא השירותים שמר על יציבות, אולם במחצית הראשונה של 2016 נמשכה הצמיחה ביצוא השירותים מישראל הודות לגידול החד ביצוא שירותי מו"פ, תוכנה ומחשוב.

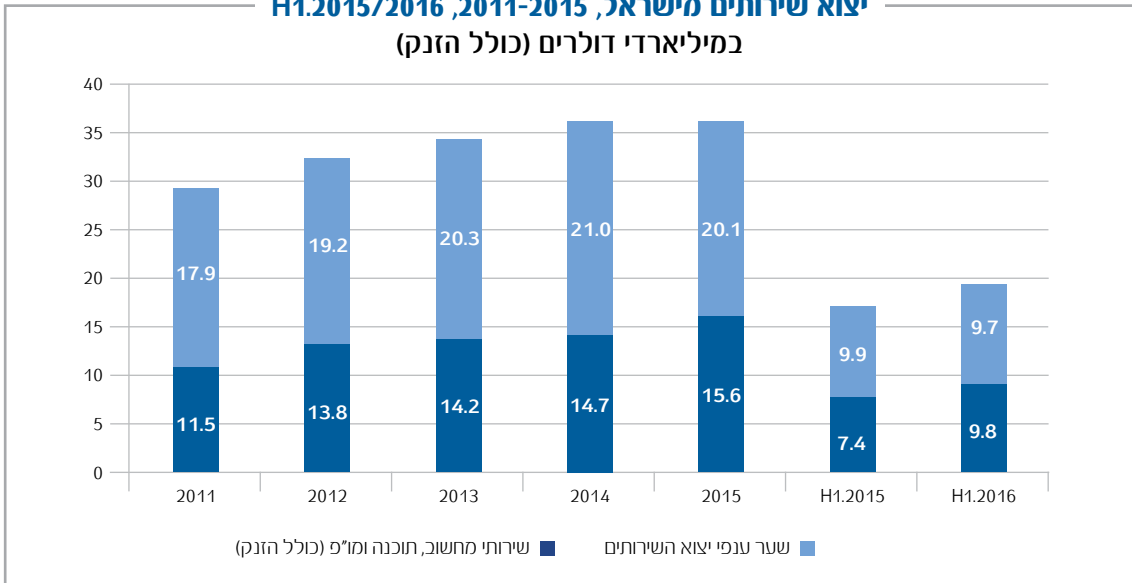
במהלך מחצית השנה הראשונה של 2016 עלה יצוא השירותים בשיעור דולרי של כ-10% בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד, להיקף כולל של כ-18.5 מיליארד דולר. הגידול נובע מהעלייה ביצוא שירותי ה"פ"ק שירותי מו"פ, שירותי מחשוב ותוכנה אשר הסתכם במחצית השנה בכ-9 מיליארד דולר גידול של כ-25% בהיקפים לעומת התקופה המקבילה אשתקד. יצוא סקטור זה מהווה נכון להיום כמחצית מסך יצוא השירותים של ישראל.

יצוא שירותי התיירות ירד בשיעור של כ-3% ועדיין ממשיך לסבול מביקושים חלשים ומירידת ערכם של האירו והרוכל מול השקל.

יצוא שירותי התחבורה הושפע גם השנה לשלילה מהחולשה הכללית בהיקף הסחר העולמי וירד בשיעור של כ-14%.

יצוא שירותים מישראל, 2011-2015, H1.2015/2016
 במיליארדי דולרים (כולל הזנק)

שער החליפין

מגמת ההתחזקות של הדולר, המהווה מטבע תשלום לכ-86% מסך עסקאות היצוא, נמשכה גם במהלך 2015, ובסיכום השנה עמד שער הממוצע של הדולר על 3.88 ש"ח - גבוה ב-8.6% מהממוצע ב-2014. במהלך המחצית הראשונה של 2016 נחלש הדולר אל מול השקל ושער הממוצע עמד על 3.864 ש"ח - שחיקה של 1.1% לעומת שער המחצית הראשונה של 2015. שער הממוצע של האירו-שקל בסיכום 2015 עמד על 4.31 ש"ח לעומת שער ממוצע של 4.75 ש"ח אשתקד - שחיקה של 9.2% בערכו ונפילה לרמה הנמוכה ביותר מזה למעלה מ-13 שנים. במהלך הרבעון הראשון של 2016 החל האירו להתאושש מעט ושער התחזק אל מול השקל, אך בהמשך הוא נחלש ובסיכום המחצית הראשונה של השנה ירד שער הממוצע ב-1.4% מול המטבע המקומי.

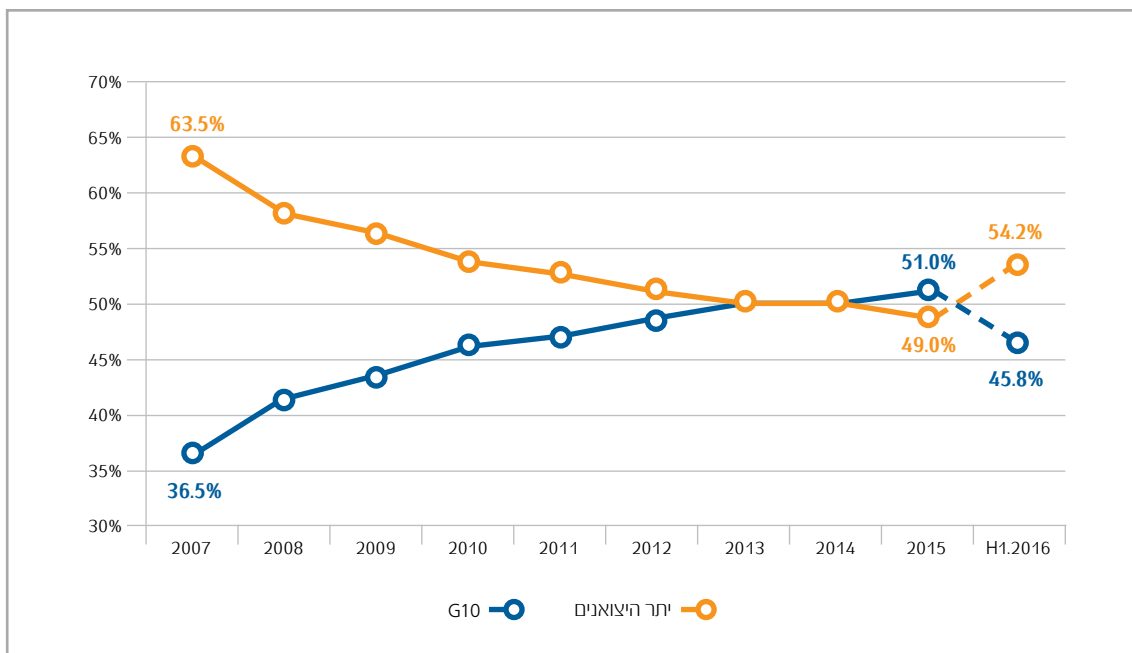
שער יציג: דולר שקל 2005-2016

הריכוזיות ביצוא הישראלי

הירידה החדה שנרשמה השנה ביצוא הענפים הדומיננטיים (תרופות, רכיבים אלקטרוניים וכימיקלים) התבטאה גם ביצוא של החברות הדומיננטיות, ובהתאם לירידה החדה במשקלם של ענפים אלו התרחשה ירידה מהותית מקבילה גם במשקל חברות היצוא הגדולות.

במהלך המחצית הראשונה של 2016 חלה ירידה משמעותית הן בהיקפי היצוא של חברות היצוא הגדולות במשק והן במשקלן בסך היצוא. סך היצוא של חברות אלו הסתכם בתקופה האמורה בכ-10 מיליארד דולר, ירידה של כ-15% לעומת התקופה המקבילה אשתקד. **משקלן של עשר חברות היצוא הגדולות מתוך סך היצוא עמד על 45.8% בלבד, ירידה מהותית לעומת חלקן בשנים האחרונות. בהתאם לכך, גדל משקלן של כל יתר חברות היצוא והוא עומד נכון למחצית הראשונה של השנה על שיעור של כ-54.2% מסך היצוא.** היקף היצוא הכולל של חברות אלו הסתכם בתקופה זו בכ-11.9 מיליארד דולר, גידול של כ-4% לעומת היקפן בתקופה המקבילה אשתקד.

תקציר מנהלים זה נועד כדי להכין את המגמות הכלליות ביצוא במחצית הראשונה של השנה. פירוט וניתוח מלא של הנתונים מופיע בהמשך הסקירה.

התפתחויות ומגמות ביצוא הישראלי

סיכום מפורט לגבי המחצית הראשונה של שנת 2016

יצוא הסחורות והשירותים

שנת 2015 בייצוא הישראלי הייתה השנה הגרועה ביותר מאז משבר האשראי העולמי. לעומת הסחר העולמי אשר המשיך לצמוח חרף ההאטה העולמית בשיעור מתון של 2.8% היצוא הישראלי רשם בשנה זו ירידה מהותית בהיקפו, הן במונחים - דולריים והן במונחים ריאליים. זו השנה הראשונה מאז שנת 2002 בה נרשמה ירידה ביצוא הישראלי לצד גידול בהיקף הסחר העולמי. על פי ארגון הסחר העולמי בשנת 2016 צפויה צמיחה דומה לזו שנרשמה אשתקד, קרי גידול בשיעור של 2.8%.

על פי ניתוח נתוני הסחר הסופיים, הכוללים את חישובי מאזן התשלומים, עולה כי במחצית הראשונה של 2016 שמר יצוא הסחורות והשירותים של ישראל³ על יציבות בהשוואה למחצית הראשונה של 2015 והסתכם בהיקף כולל של כ-45.8 מיליארד דולר⁴. על פי ניתוח זה ירד יצוא הסחורות בשיעור דולרי של כ-6%, בעיקר בעקבות הקיטון בהיקף היצוא של מגזרי התעשייה והיהלומים. עם זאת, בניגוד לקיפאון שרשם בשנת 2015, במחצית הראשונה של 2016 צמח יצוא השירותים בשיעור של כ-10% וקיזז את השפעת הירידות ביצוא הסחורות וזאת בעיקר בזכות המשך הגידול המואץ - ביצוא שירותי מחשוב, תוכנה ומו"פ.

יצוא הסחורות

יצוא הסחורות: תעשייה, יהלומים וחקלאות

במחצית הראשונה של השנה ירד יצוא הסחורות בשיעור דולרי של כ-6% בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד, לסך של כ-26 מיליארד דולר ויצוא הסחורות ללא יהלומים ירד בשיעור של כ-6% להיקף של כ-22 מיליארד דולר. יצוא היהלומים ירד בתקופה זו בשיעור של כ-9% לסך של כ-4 מיליארד דולר (כ-16% מסך יצוא הסחורות), היצוא החקלאי ירד בשיעור של כ-5.5% להיקף של כ-715 מיליון דולר (כ-3% מסך יצוא הסחורות) ואילו הייצוא התעשייתי, המהווה כ-81% מסך יצוא הסחורות, ירד בכ-76% והסתכם בכ-21 מיליארד דולר.

3 הכולל את התאמות נתוני סחר החוץ למאזן התשלומים, ללא היצוא לרשות הפלסטינית.

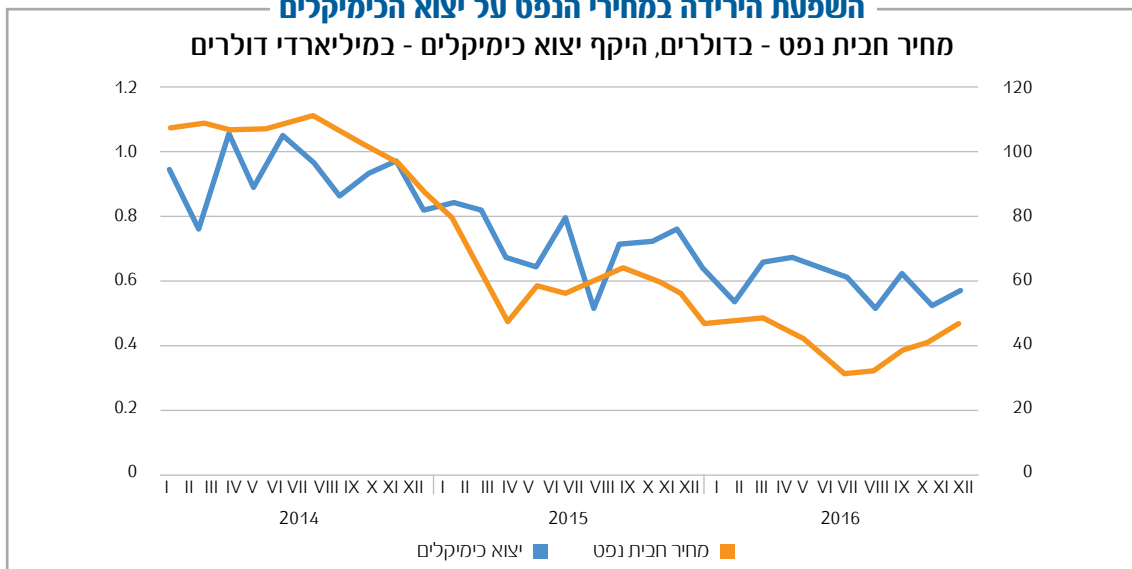
4 נתוני היצוא המובאים להלן מבוססים על נתונים סופיים של הלמ"ס (נתוני מאזן התשלומים המעודכנים עד הרבעון השני לשנת 2016). התאמות אלו, הנעשות בחישוב מאזן התשלומים, כוללות את התאמות הכיסוי (כלומר, פרויקטים מתמשכים, סחורות שלא יצאו מנמלי ישראל ומכירות שנעשו ישירות מקבלני משנה המבצעים עבודות עבור חברות ישראליות) ובניתוח זה אינן כוללות את היצוא לרש"פ. פירוט מלא על הסעיפים הנכללים בהתאמות נתוני סחר החוץ לנתוני מאזן התשלומים מובא בסוף הסקירה.

היצוא התעשייתי

כאמור, במהלך המחצית הראשונה של 2016 חלה ירידה דולרית חדה בהיקף היצוא התעשייתי, ירידה שהושפעה בעיקר משינויים ביצוא הענפים הדומיננטיים. ניתוח מגמות היצוא של התעשייה בענפים אלו מצביע על ירידה גורפת וחדה ביצוא התרופות, הרכיבים האלקטרוניים והכימיקלים - ללא ענפים אלו מתקזזת כמעט כל הירידה ביצוא.

יצוא התרופות - הנתון לתנודתיות רבה מתקופה לתקופה בעקבות השפעת העונתיות ושינויים בביקושים הגלובליים - רשם בתקופה זו ירידה של כ-12% בהשוואה להיקפו בתקופה המקבילה אשתקד והסתכם בכ- 3.4 מיליארד דולר. יצוא הכימיקלים, אף הוא רשם ירידה חריגה במהלך המחצית הראשונה של השנה, וזאת בעיקר כתוצאה מירידה מהותית במחיר הנפט העולמי ומהתמתנות חריפה בהיקף הביקוש העולמי למוצרי כימיקלים ומינרלים. יצוא ענף זה רשם ירידה דולרית חדה של כ-16%, להיקף של כ-3.4 מיליארד דולר. יצוא הרכיבים האלקטרוניים ירד בשיעור חד של כ-20%, להיקף של כ-2.2 מיליארד דולר. סך היצוא של שלושת הענפים הדומיננטיים האלו, המאופיינים בריכוזיות רבה, ירד בשיעור של כ-16% בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד, להיקף כולל של כ-9 מיליארד דולר - 41% בלבד מסך היצוא (סחורות, ללא יהלומים).

השפעת הירידה במחירי הנפט על יצוא הכימיקלים

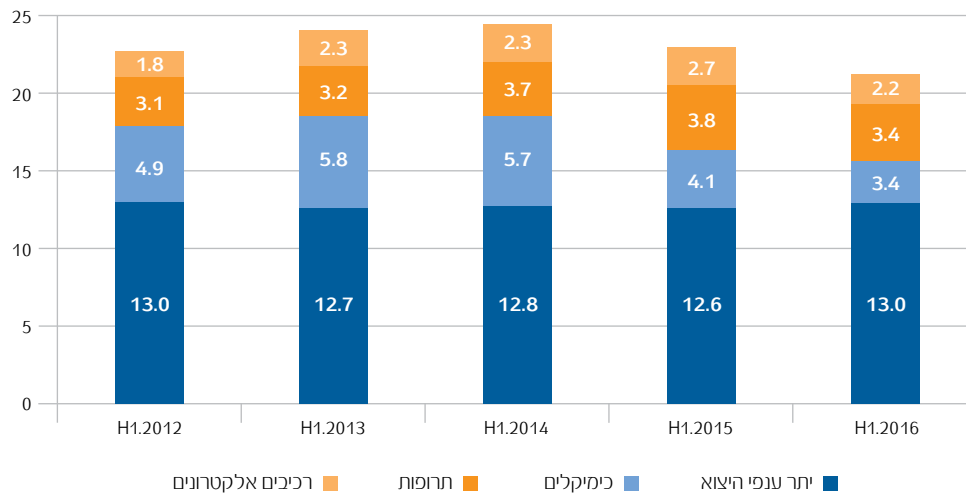

מקור: עיבוד היחידה הכלכלית לנתוני ה-EIA (Energy Information Administration)

חשוב להדגיש, כי היצוא בענף הכימיקלים והתזקיקים הושפע לא רק מהירידה החריגה במחירי האנרגיה, אלא גם - ובעיקר - מהירידה בהיקף הביקושים מאירופה ומהתגברות התחרות בענף. נוסף לכך, ירידת המחירים בענף הביאה לקיטון במרווחי הזיקוק של החברות ולירידה בשיעורי הרווח, אף שמחיר חומרי הגלם ועלויות המכר ירדו בהתאמה. השפעה דומה חלה על היצוא בענף המינרלים, שחוזה גם הוא ירידה משמעותית בביקושים, בעיקר בשווקים המתפתחים, וירידה במחירי המכירה של מוצרי המינרלים. גם הייצור והיצוא של הרכיבים הושפע השנה לשלילה מעבודות השדרוג של מפעלי אינטל בקרית-גת. לאחר התכווצות חדה שנרשמה בחודשים הראשונים של השנה, על פי נתוני הסחר של החודשים האחרונים יצוא התרופות מראה סימני התאוששות - ואם מגמה זו תימשך, נראה כי בסיכום 2016 ישמור היצוא בענף על רמה דומה לזו שנרשמה אשתקד.

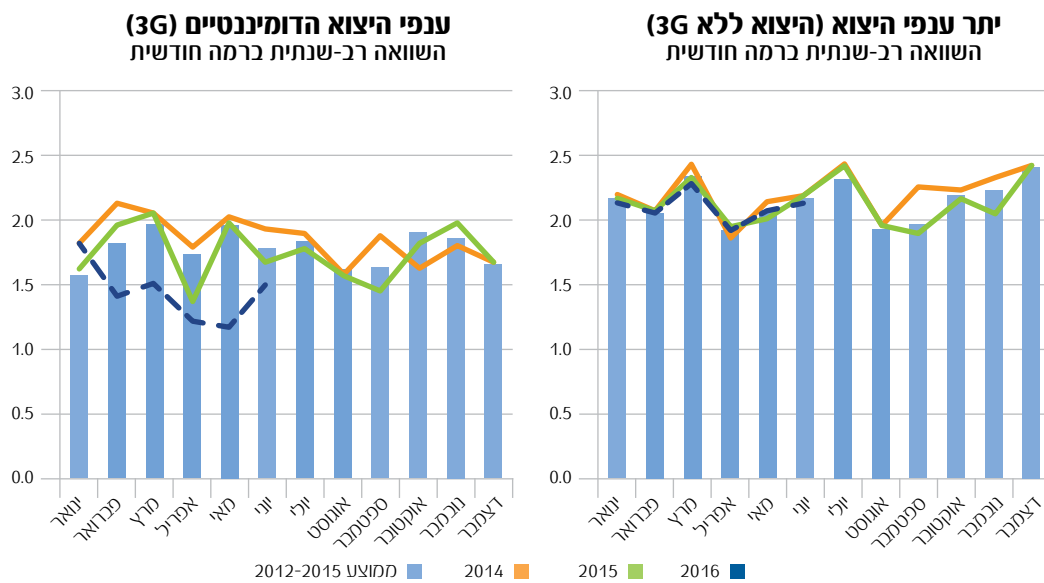
השפעת הענפים הדומיננטיים על היצוא התעשייתי, מחצית ראשונה בכל שנה 2012-2016
 היצוא במחצית הראשונה של 2016 בהשוואה לתקופות קודמות - נתונים מקוריים, במיליארדי דולרים

עיבוד וניתוח: היחידה הכלכלית, מכון היצוא

היצוא ביתר הענפים (יצוא סחורות, ללא יהלומים, בנטרול הענפים הדומיננטיים) התאפיין במגמה מעורבת ורשם עלייה דולרית של כ-3% לעומת היקפו בתקופה המקבילה אשתקד. היצוא בענפים אלו הסתכם בכ-13 מיליארד דולר, כ-59% מסך היצוא.

היצוא ברמה חודשית בהשוואה רב-שנתית: הענפים הדומיננטיים מול שאר היצוא
 היצוא החודשי בהשוואה לתקופות קודמות - נתונים מקוריים, במיליארדי דולרים

עיבוד וניתוח: היחידה הכלכלית, מכון היצוא

יצוא ההיי-טק התעשייתי

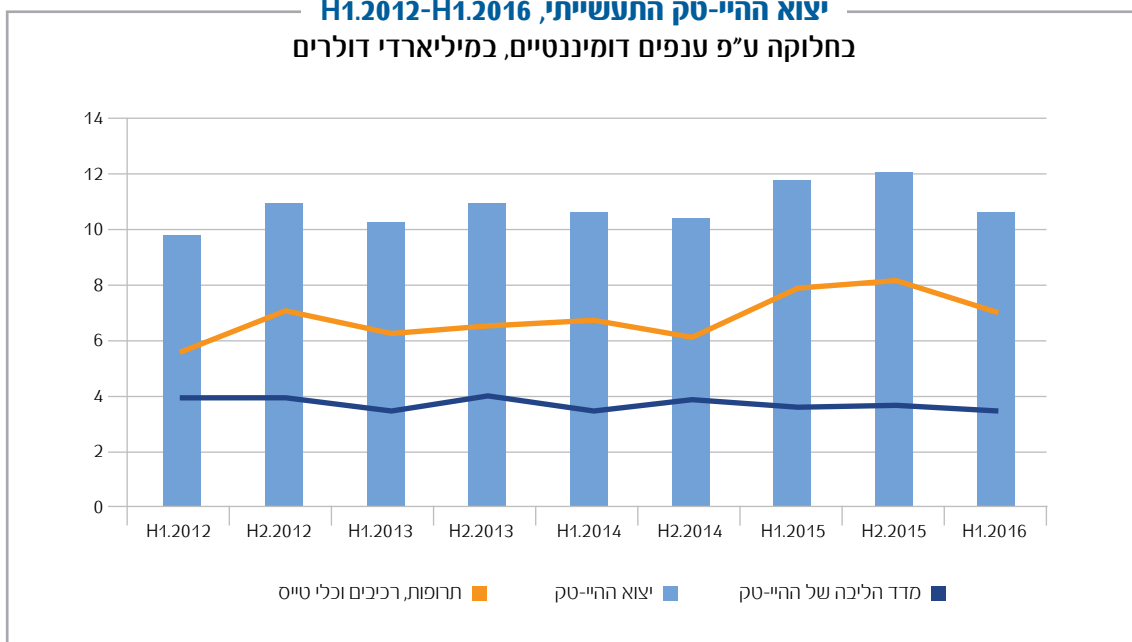
במחצית הראשונה של השנה רשם יצוא ההיי-טק התעשייתי ירידה דולרית של כ-9% להיקף כולל של כ-11 מיליארד דולר, וכיום הוא מהווה למעלה מ-50% מסך היצוא התעשייתי של ישראל.

הירידה בהיקפי היצוא התקבלה בעיקר כתוצאה מהתכווצות **יצוא הרכיבים האלקטרוניים והתרופות**, אשר, כאמור, ירדו במחצית הראשונה של השנה בשיעור של כ-20% ו-12%, בהתאמה. חרף הירידות האמורות, ענפים אלו נותרו דומיננטיים ביצוא הישראלי בכלל וביצוא ההיי-טק בפרט - וכיום עומד משקלם על יותר ממחצית סך יצוא ההיי-טק התעשייתי של ישראל (כ-52%) ומשקלם ביצוא עומד על יותר מרבע סך הסחורות המיוצאות מישראל.⁵ חשוב להדגיש, כי ענף הרכיבים האלקטרוניים מושפע מהותית מפעילות הייצור והיצוא של חברת אינטל.⁶ בדומה לכך, גם לפעילות הייצור, השיווק והמכירה של חברת טבע השפעה מהותית על יצוא התרופות, המהווה שחקן מהותי ביצוא הענפי.

בנוסף למגמה השלילית בענפים אלו נרשמה במחצית הראשונה של השנה ירידה גם **ביצוא מערכות מחשוב ומכשור אלקטרוני ואופטי** (מדד הליבה של ההיי-טק), אשר ירד במהלך תקופה זו בשיעור של כ-7% (לכ-3.6 מיליארד דולר). מנגד, ביצוא כלי טיס נרשמה עלייה מהותית של כ-23% בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד (הסתכם בכ-1.5 מיליארד דולר), ואף ביצוא **ציוד רפואי** התקבלה עלייה נאה של כ-14% (הסתכם בכ-660 מיליון דולר).

היצוא בענף הרכיבים האלקטרוניים, התרופות וכלי הטיס מאופיין בריכוזיות גבוהה ובמיעוט חברות האחראיות על חלקו הקריטי של היצוא הענפי. בשאר הענפים המשויכים לסקטור ההיי-טק התעשייתי - **יצוא ציוד רפואי ויצוא מכשור אלקטרוני ואופטי** - קיים ביזור גבוה יותר ומספר רב יותר של חברות, ללא דומיננטיות ברורה של חברה זו או אחרת.

יצוא ההיי-טק התעשייתי, H1.2012-H1.2016
בחלוקה ע"פ ענפים דומיננטיים, במיליארדי דולרים

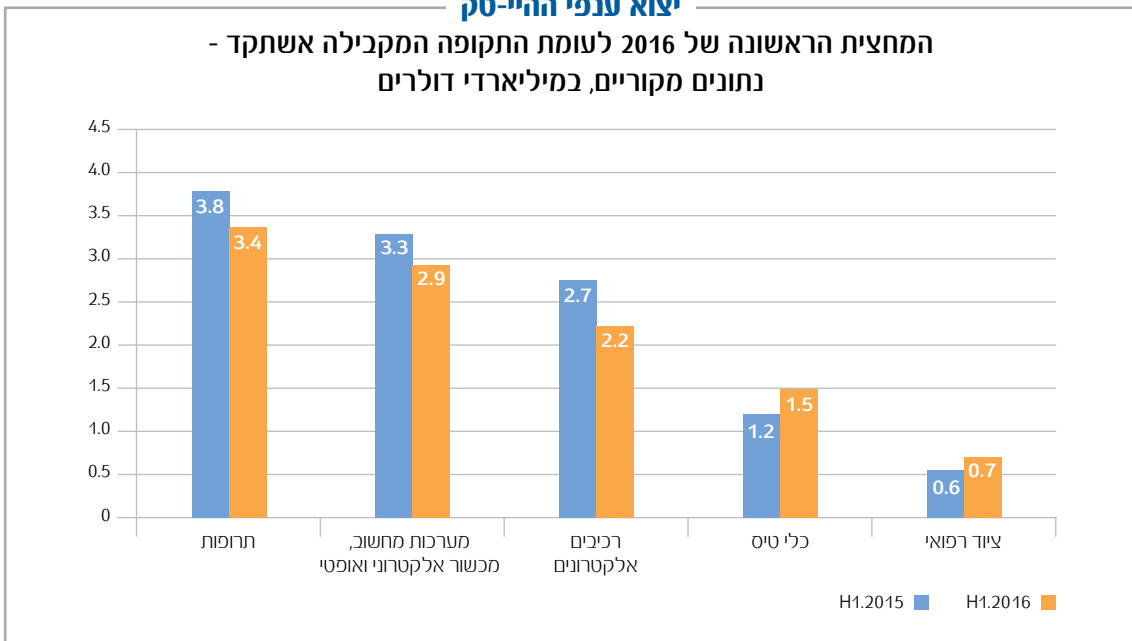
5 ללא יהלומים

6 בנוסף לפעילות הייצור והיצוא של שבבים, אינטל מקיימת פעילות מחקר ופיתוח ענפה הנאמדת בכמיליארד דולר בשנה (נחשבת כיצוא שירותי מו"פ).

יצוא ענפי ההיי-טק

המחצית הראשונה של 2016 לעומת התקופה המקבילה אשתקד - נתונים מקוריים, במיליארדי דולרים

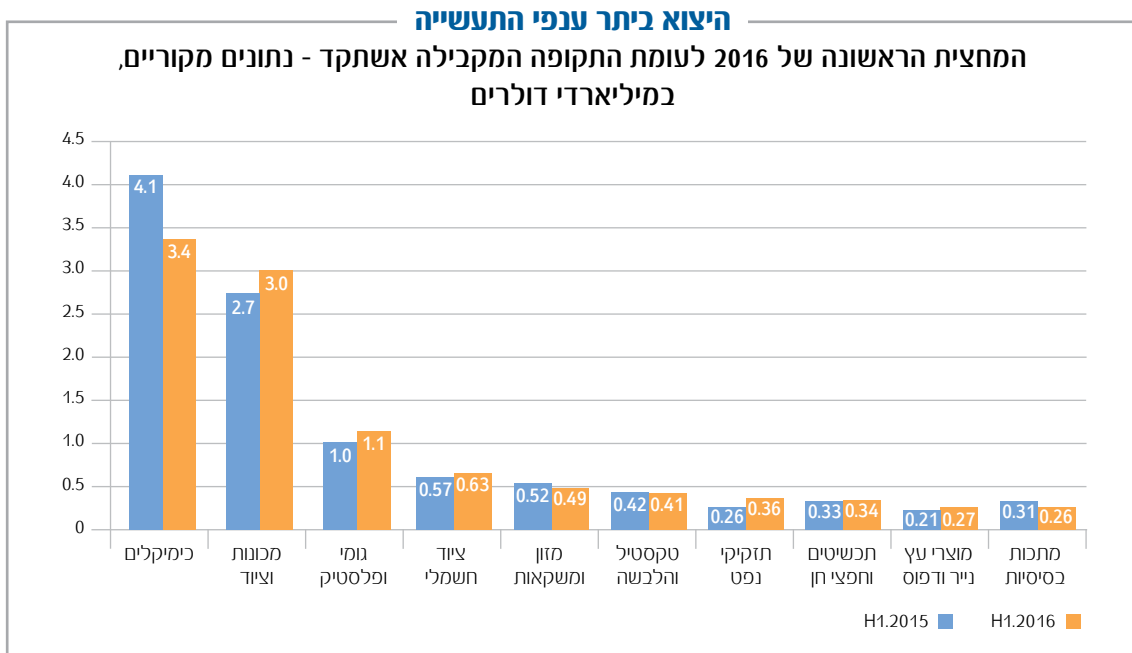
עיבוד וניתוח: היחידה הכלכלית, מכון היצוא

היצוא ביתר ענפי התעשייה

היצוא ביתר הענפים (יצוא תעשייתי ללא ענפי ההיי-טק) התאפיין במגמה מעורבת ורשם ירידה דולרית קלה של כ-2% בסיכום הכולל לעומת היקפו בתקופה המקבילה אשתקד (הסתכם בכ-11 מיליארד דולר). מטבע הדברים, יצוא הכימיקלים, אשר ירד, כאמור, בכ-16% לעומת המחצית הראשונה של 2015, היה בעל השפעה מהותית על כך - וללא ענף זה רשמו יתר ענפי התעשייה גידול יפה של כ-7%.

מבין ענפי התעשייה: יצוא המכונות והציוד, הכולל, בין היתר, יצוא מכונות בתחום של אגרוטכנולוגיה, אנרגיה חלופית ונקייה, השקיה, מזון, דפוס ורובוטיקה, רשם גידול חד בשיעור של כ-13% בהשוואה למחצית המקבילה אשתקד והסתכם בכ-3 מיליארד דולר; יצוא מוצרי הגומי והפלסטיק עלה בכ-5% להיקף של כ-1.1 מיליארד דולר; יצוא הציוד החשמלי, הכולל בין היתר יצוא ציוד ומערכות בתחום החשמל והאלקטרוניקה, עלה בשיעור של כ-10% להיקף של 630 מיליון דולר; יצוא התכשיטים עלה בשיעור של כ-3% להיקף של כ-340 מיליון דולר; יצוא תזקיית הנפט עלה בשיעור של כ-20% להיקף של כ-310 מיליון דולר; ויצוא מוצרי העץ, הנייר והדפוס רשם עלייה של כ-24% להיקף של כ-260 מיליון דולר.

מנגד, נרשמו ירידות ביצוא המזון והמשקאות (ירד בשיעור של כ-7% להיקף של כ-480 מיליון דולר); ביצוא הטקסטיל וההלבשה (ירד בשיעור של כ-4% להיקף של כ-410 מיליון דולר); וכן ביצוא המתכות (ירד בשיעור של כ-18% להיקף של כ-260 מיליון דולר).

עיבוד וניתוח: היחידה הכלכלית, מכון היצוא

יצוא הסחורות על פי אזורי סחר

ניתוח נתוני יצוא הסחורות, ללא יהלומים, על פי גושי סחר- ללא התאמות

ניתוח מגמות היצוא במחצית הראשונה של 2016 מעיד על ירידה גורפת ביצוא מישראל לכל אזורי הסחר. יש לזכור, כי ניתוח מגמות היצוא לפי אזורים גיאוגרפיים קשור קשר הדוק לשינויים ביצוא ברמה הענפית. כך, למשל, הירידה הנומינלית החדה שנרשמה השנה ביצוא הענפים הדומיננטיים (תרופות, רכיבים אלקטרוניים וכימיקלים) באה לידי ביטוי גם בניתוח היצוא על פי אזורי סחר. הירידה בהיקף יצוא הכימיקלים והתרופות השפיעה באופן משמעותי על היצוא לאיחוד האירופי, שהוא יעד יצוא עיקרי לענפים אלו. הירידה ביצוא לארה"ב נבעה בעיקר מקיטון בהיקפי משלוחי התרופות, ואילו הירידה ביצוא הרכיבים האלקטרוניים הייתה הגורם העיקרי שבגיננו נרשמה ירידה ביצוא של ישראל לאסיה במחצית הראשונה של השנה.

האיחוד האירופי

בסיכום המחצית הראשונה של 2016 ירד יצוא הסחורות לאיחוד האירופי בשיעור של כ-9%. סך היצוא הסתכם בתקופה זו בכ-6.8 מיליארד דולר, כ-32% מסך היצוא. הירידה נבעה בעיקר מירידות ביצוא התרופות והכימיקלים (ראה הסברים בפרק הקודם). חשוב לזכור, כי למעלה מ-60% מיצוא התרופות של ישראל וכשליש מיצוא מוצרי הכימיקלים מופנה למדינות האיחוד.

מבין מדינות האיחוד, ירד היצוא **לבריטניה**, יעד היצוא העיקרי של ישראל באירופה והשני בעולם, כשיעור דולרי חד של כ-17%. זאת, בעיקר עקב השפעת ענף התרופות, המהווה כשני שלישים מהיצוא הכולל למדינה זו.⁷ מגמה שלילית נרשמה גם ביצוא **להולנד ולצרפת** (-4% כ"א). בניגוד לאלה, במסגרת מגמת העלייה הכללית ביצוא לאיחוד נרשמו עליות ביצוא **לגרמניה** (+3%), **איטליה** (+4%), **ספרד** (+13%) ו**בלגיה** (+22%).

שערו הממוצע של האירו כחודשים ינואר-יוני 2016 היה 1.116 דולר, ללא שום שינוי לעומת שערו הממוצע בתקופה המקבילה אשתקד - נתון המדגיש בעיקר את הירידה הכמותית ביצוא למדינות האיחוד בתקופה זו.

ארה"ב

במהלך המחצית הראשונה של 2016 ירד היצוא **לארה"ב** כשיעור של כ-3% בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד - וזאת בהתאם למגמה השלילית הכללית ובניגוד למגמה שנרשמה בשנה שעברה, שהתאפיינה בירידות ביצוא הכולל וביציבות היצוא לארה"ב. היצוא הושפע לשלילה בעיקר מהירידות ביצוא הרכיבים האלקטרוניים והתרופות. סך היצוא לארה"ב הסתכם במחצית השנה בכ-5.4 מיליארד דולר, כ-25% מסך היצוא של ישראל.

אסיה

במהלך המחצית הראשונה של 2016 רשם היצוא של ישראל למדינות אסיה ירידה של כ-13%. כנזכר לעיל, ענפי הכימיקלים והרכיבים האלקטרוניים היו בעלי השפעה שלילית מהותית על מגמות היצוא בתקופה זו, אשר התבטאה בירידות גורפות כמעט לגבי כל מדינות אסיה.

היצוא **לסין** ירד כשיעור של כ-8% (בעיקר עקב יצוא הרכיבים והמינרלים), נראה כי, ההתאוששות המרשימה ביצוא **להודו** במהלך שנת 2015 נבלמה במחצית הראשונה של השנה, שבה ירד היצוא למדינה זו כשיעור של כ-9%. גם ליתר מדינות אסיה נרשמו ירידות, ובין היתר גם ביצוא **ליפן** (-4%), **לדרום קוריאה** (-16%), **לסינגפור** (-27%) ו**לתאילנד** (-8%).

סך היצוא למדינות אסיה הסתכם בתקופה זו בכ-4.6 מיליארד דולר, כלומר כ-21% מסך היצוא של ישראל.

אמריקה הלטינית

היצוא למדינות אמריקה הלטינית ירד במחצית השנה של 2016 כשיעור של כ-12% והסתכם בכ-850 מיליון דולר (כ-4% מסך היצוא של ישראל). בהמשך למגמה השלילית שהתקבלה בשנים האחרונות, היצוא למדינות אמריקה הלטינית הושפע לרעה גם השנה מהמשך ההתכווצות בהיקפי היצוא **לברזיל** (ירידה של כ-20%) - הכלכלה החזקה ויעד היצוא העיקרי של ישראל באזור, אשר ממשיכה להתמודד עם משבר מתמשך, אינפלציה גבוהה ופיחות חד בערך המטבע המקומי, שהביא להתייקרות משמעותית של המוצרים המיובאים מחו"ל ולירידה בביקושים של השוק המקומי. נוסף לכך, נרשמו ירידות ביצוא של ישראל **לארגנטינה** (-6%), ו**קולומביה** (-37%), אשר תרמו את חלקן למגמה השלילית ביצוא לאזור, בשעה שהיצוא למקסיקו שמר על יציבות בהשוואה להיקפו אשתקד.

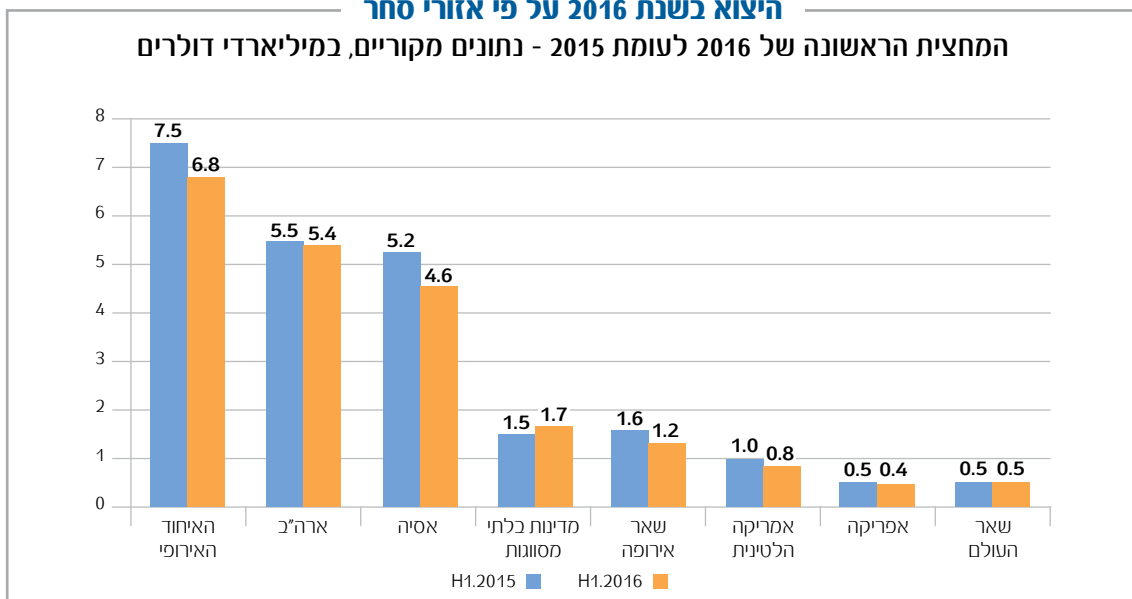
⁷ בשנים האחרונות ניכרת מגמת גידול מובהקת ביצוא התרופות לבריטניה ובהתאם לכך גידול חד במשקל הענף מסך היצוא. כ-3 השנים האחרונות (2013-2015) עמד משקל יצוא התרופות על ממוצע של 64% מסך היצוא. בשנה האחרונה (2015) טיפס לשיא יצוא של למעלה מ-2.5 מיליארד דולר, כ-68% מסך היצוא למדינה.

אפריקה

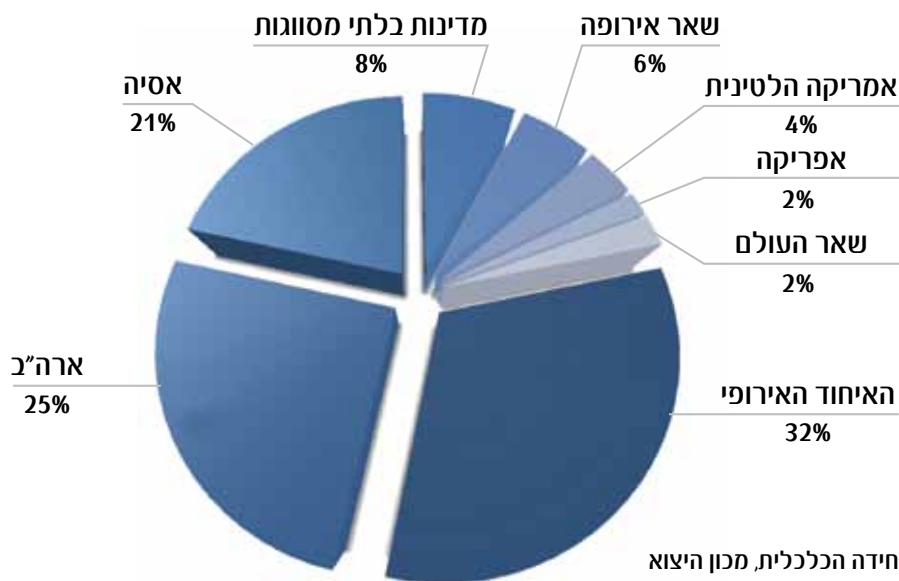
במהלך המחצית הראשונה של השנה רשם היצוא ליבשת אפריקה⁸ ירידה חדה של כ-24%, וזאת בהמשך לירידה של כ-22% ב-2015 וירידות נוספות של כ-4% בכל אחת מהשנים 2013-2014 ושל כ-16% בשנת 2012. הירידה בהיקפי היצוא השנה נובעת בעיקר מהתכווצות חדה בערך היצוא של המוצרים הכימיקלים ליבשת. היצוא **לדרום אפריקה ולמצרים** ירד בשיעור של 13% ו-23%, בהתאמה, ומנגד התאושש היצוא **לניגריה** תוך עלייה של כ-12% בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד. סך היצוא לאפריקה ירד במהלך תקופה זו להיקף של כ-400 מיליון דולר, כ-2% מסך היצוא של ישראל⁹.

היצוא בשנת 2016 על פי אזורי סחר

המחצית הראשונה של 2016 לעומת 2015 - נתונים מקוריים, במיליארדי דולרים

עיבוד וניתוח: היחידה הכלכלית, מכון היצוא

עיבוד וניתוח: היחידה הכלכלית, מכון היצוא

8 כולל היצוא למדינות צפון אפריקה

9 חשוב לציין, כי חלק בלתי מבוטל מהיצוא למדינות אפריקה נכלל בסיווג (יצוא למדינות בלתי מסווגות).

התפתחויות ושינויים ביעדי היצוא העיקריים של ישראל

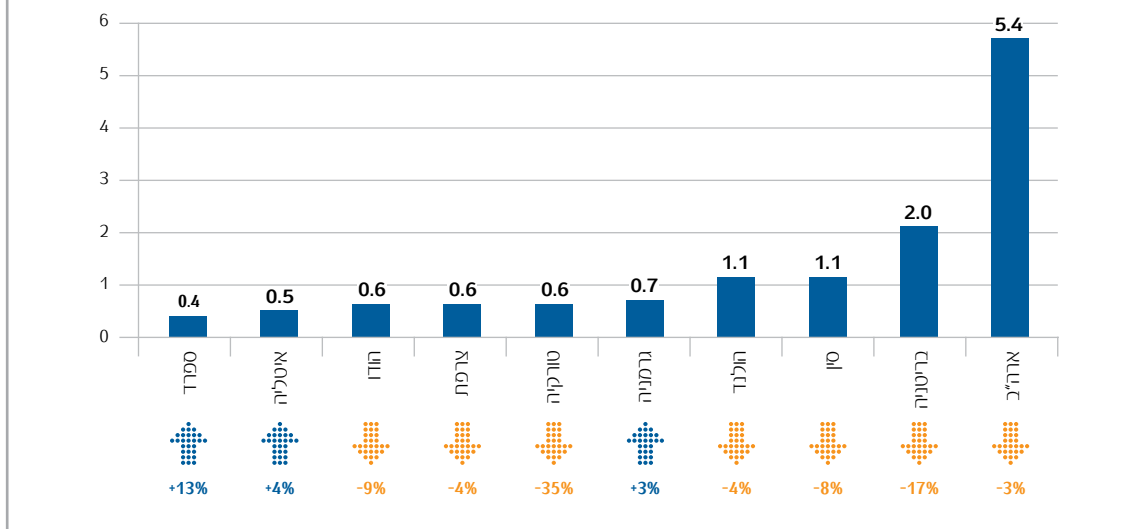
דירוג היעדים ופירוט על פי ענפים, ביצוא סחורות ללא יהלומים

היצוא לעשרת יעדי היצוא המובילים היווה השנה כ-60% מסך היצוא.¹⁰ במהלך המחצית הראשונה של 2016 נרשמה ירידה בהיקפי היצוא לשבעה מתוך עשרת יעדי היצוא העיקריים בהשוואה לתקופה המקבילה ב-2015. מבין 20 היעדים הגדולים, המהווים כ-76% מסך היצוא, ירד היצוא ל-13 יעדים מתוך ה-20 (עלייה נרשמה ביצוא לשישה מהיעדים העיקריים, ואחד היה ללא שינוי).

תמונת היצוא של ישראל ליעדי היצוא העיקריים הצטיירה בהתאם לשינויים ולתנודות החריגים שנרשמו השנה בענפי היצוא הדומיננטיים. כך, למשל, הירידה החדה ביצוא הרכיבים האלקטרוניים השפיעה לשלילה על היצוא לסין, לענף התרופות הייתה השפעה שלילית מהותית על היצוא לבריטניה, ואילו ליצוא הכימיקלים הייתה השפעה דומה על היצוא לטורקיה, שבה ענף זה מהווה מרכיב מהותי ביצוא.

עשרת יעדי היצוא העיקריים של ישראל, המחצית הראשונה של 2016

יצוא סחורות ללא יהלומים, במיליארדי דולרים, שינוי ב-% בהשוואה לתקופה המקבילה ב-2015 ללא היצוא לרש"פ, מלזיה ווייטנאם¹¹

עיבוד וניתוח: היחידה הכלכלית, מכון היצוא

10 סחורות, ללא יהלומים.

11 בעשרת היעדים לא נכללו מלזיה ווייטנאם, המשפעות באופן קריטי מענף יצוא בודד (יצוא הרכיבים האלקטרוניים).

השינוי בדירוג עשרת יעדי היצוא, המחצית הראשונה של 2016

על פי היקפי יצוא סחורות ללא יהלומים, במיליארדי דולרים ללא היצוא לרש"פ, מלזיה ווייטנאם

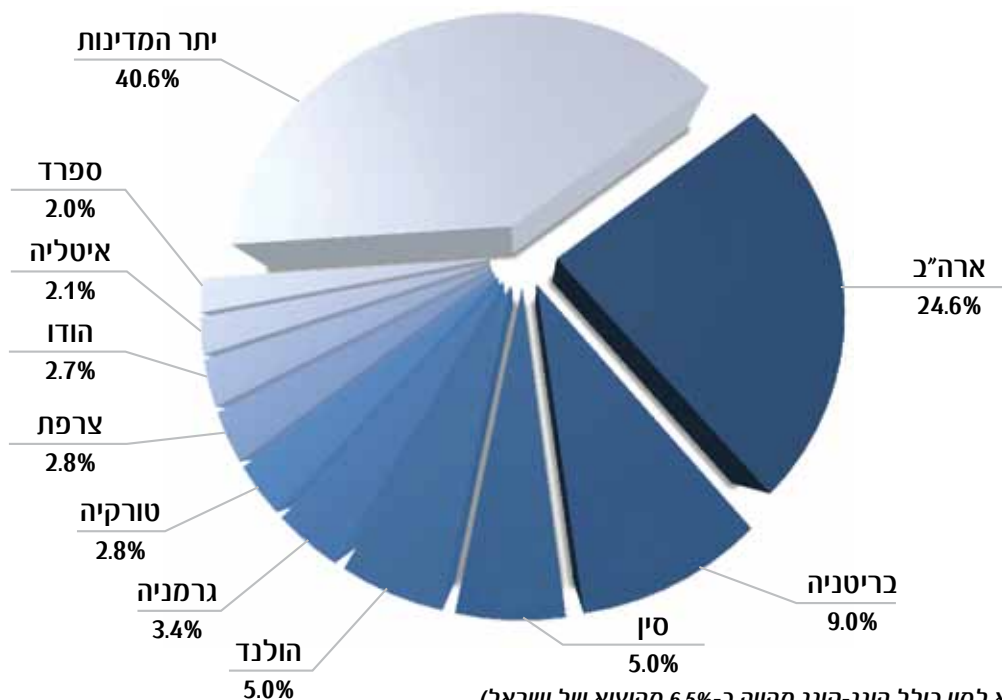
מדינה	H1.2016 (\$B)	% שינוי	דירוג H1.2016	דירוג H1.2015	שינוי בדירוג
ארה"ב	5.4	-3%	1	1	(-)
בריטניה	2.0	-17%	2	2	(-)
סין	1.1	-8%	3	3	(-)
הולנד	1.1	-4%	4	4	(-)
גרמניה	0.7	3%	5	6	+1
טורקיה	0.6	-35%	6	5	-1
צרפת	0.6	-4%	7	7	(-)
הודו	0.6	-9%	8	8	(-)
איטליה	0.5	4%	9	9	(-)
ספרד	0.4	13%	10	11	+1

(*) היצוא לסין כולל הונג-קונג הסתכם בתקופה זו בכ-1.4 מיליארד דולר)

עיבוד וניתוח: היחידה הכלכלית, מכון היצוא

משקל המדינות ביצוא הישראלי, המחצית הראשונה של 2016

באחוזים מתוך סך יצוא הסחורות ללא יהלומים.

(*) היצוא לסין כולל הונג-קונג מהווה כ-6.5% מהיצוא של ישראל)

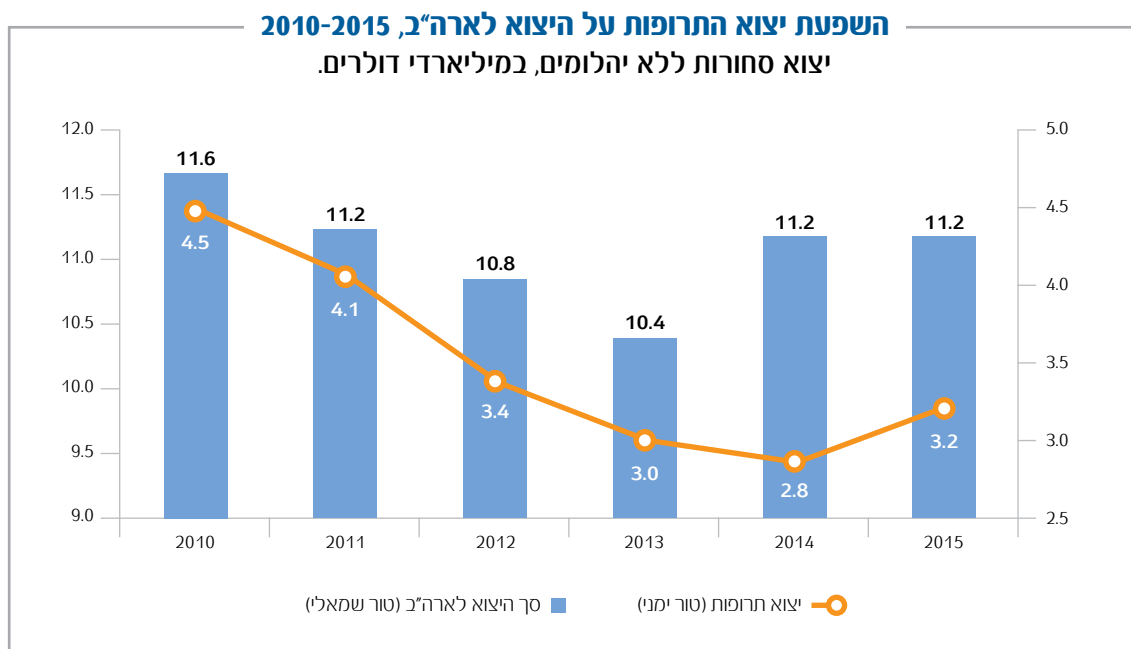
עיבוד וניתוח: היחידה הכלכלית, מכון היצוא

ארה"ב

יצוא הסחורות לארה"ב, יעד היצוא העיקרי והחשוב ביותר של ישראל, ירד במהלך המחצית הראשונה של השנה בשיעור של כ-3% והסתכם בכ-5.4 מיליארד דולר. הירידה ביצוא התרופות, ענף היצוא העיקרי לארה"ב, וכן הירידות ביצוא הכימיקלים והרכיבים, היו הגורמים העיקריים שהשפיעו לשלילה על היצוא למדינה זו בתקופה זו.

יצוא התרופות לארה"ב ירד במהלך מחצית 2016 בשיעור של כ-4% להיקף של כ-1.46 מיליארד דולר, זאת לאחר שבשנה שעברה (2015) רשם היצוא בענף גידול מרשים של כ-14% בתום שנים ארוכות של ירידות (כפי שניתן לראות בתרשים). חשוב לזכור, כי יצוא התרופות הנו ענף ריכוזי ודומיננטי ביצוא לארה"ב (ובכלל ביצוא הישראלי), הנתון לתנודתיות רבה מתקופה לתקופה. יצוא זה מושפע רבות מפעילות הייצור והיצוא של חברת טבע.

עיבוד וניתוח: היחידה הכלכלית, מכון היצוא

בהתאם לירידה הכללית בענף, יצוא הרכיבים האלקטרוניים רשם ירידה חדה של כ-20%, להיקף של כ-320 מיליון דולר, וכך גם יצוא הכימיקלים והתזקינים, שירד בשיעור של כ-3%, להיקף של כ-550 מיליון דולר.

היצוא ביתר הענפים לארה"ב התאפיין במגמה מעורבת. מבין ענפי היצוא העיקריים, נרשמה ירידה ביצוא **מכונות וציוד** (ירידה של 9% להיקף של כ-345 מיליון דולר); ביצוא מתכות (ירידה של כ-8% להיקף של כ-240 מיליון דולר); ביצוא **ציוד טלקומוניקציה**, (ירידה של כ-5% להיקף של כ-215 מיליון דולר); ביצוא **מכשירי בדיקה, מדידה וניווט**, הכולל, בין היתר, מערכות וציוד בדיקה ועיבוד לתעשיית המוליכים למחצה (ירידה של כ-6% להיקף של כ-205 מיליון דולר); ביצוא **מוצרי טקסטיל והלבשה** (ירידה של 6% להיקף של כ-165 מיליון דולר); וכן ביצוא **מנועים וציוד חשמלי**, הכולל, בין היתר, יצוא ציוד ומערכות בתחום האנרגיה החלופית האלקטרוניקה והחשמל (ירידה של 8% להיקף של כ-150 מיליון דולר).

בניגוד למגמה זו, נרשמה עלייה ביצוא מכשור רפואי-מדעי, (עלייה של 14% להיקף של כ-320 מיליון דולר); ביצוא מוצרי הגומי והפלסטיק (עלייה של 6% להיקף של כ-280 מיליון דולר); ביצוא מכונות למשרד ומערכות מחשוב (עלייה של 18% להיקף של כ-210 מיליון דולר); ביצוא ציוד תעשייתי לבקרה ומכשור אופטי (עלייה של 4% להיקף של כ-155 מיליון דולר); וכן ביצוא התכשיטים (עלייה של 10% להיקף של כ-140 מיליון דולר).

בריטניה

בניגוד למגמה החיובית שאפיינה את היצוא לבריטניה בשנים האחרונות, בעיקר הודות לגידול החד בהיקף יצוא התרופות, נרשמה במהלך המחצית הראשונה של 2016 נרשמה ירידה חדה ביצוא למדינה זו. היצוא לבריטניה, יעד היצוא העיקרי של ישראל באירופה והשני בעולם, ירד בשיעור דולרי של כ-17% והסתכם בכ-2 מיליארד דולר.

ירידה זו נזקפת ברובה לחובת הקיטון ביצוא התרופות - ענף דומיננטי ביותר ביצוא למדינה זו - כאשר בחלק לא מבוטל מענפי היצוא העיקריים האחרים נרשם השנה שיפור לעומת תקופות קודמות. ללא יצוא התרופות שמר היצוא לבריטניה על יציבות בהשוואה למחצית הראשונה של 2015.

נוסף לכך, חשוב להדגיש את השפעת הפיחות בשער הממוצע של הליש"ט מול הדולר, המסביר חלק מהירידות בהכנסות מיצוא הנקובות בדולרים. בחודשים ינואר-יוני 2016 ירד שיעור הממוצע של הליש"ט לעומת הדולר בכ-6% בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד - וזאת עוד לפני שקלול השפעתו המלאה של אפקט ה'ברקזיט' על שערי המטבעות.

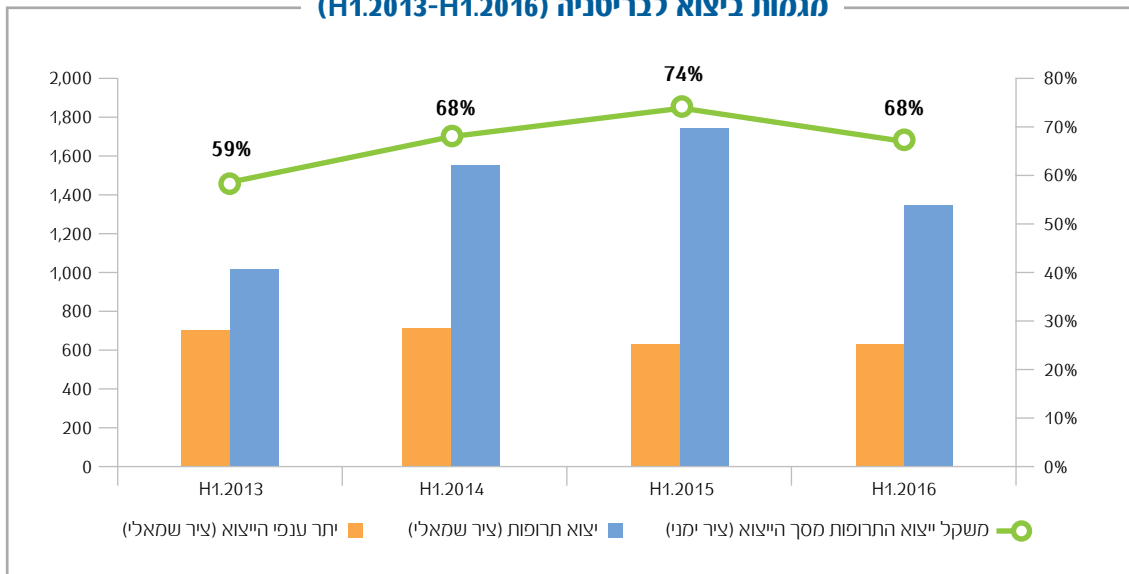
היצוא לבריטניה, בדומה לארה"ב, מושפע רבות מהדומיננטיות של ענף התרופות, הנובע ברובו מפעילותה של חברת טבע - בהיותו שוק יעד מרכזי של החברה. גידול חד זה ביצוא התרופות הוא הגורם העיקרי שקיבע את בריטניה בשנים האחרונות כיעד היצוא השני בחשיבותו של ישראל בעולם וכיעד היצוא הגדול ביותר מבין מדינות אירופה, והירידה בהיקפי היצוא של ענף זה השנה הייתה הגורם המרכזי לקיטון ביצוא למדינה זו.

סך יצוא התרופות לבריטניה ירד במהלך מחצית 2016 בשיעור דולרי של 23% להיקף של כ-1.35 מיליארד דולר (לעומת כ-1.75 מיליארד דולר בתקופה המקבילה אשתקד). למרות הירידה החדה, נותרה הדומיננטיות הרבה של הענף בעינה, ונכון לסוף המחצית הוא מהווה כ-68% מסך היצוא למדינה זו (בדומה למשקלו בסיכום שנת 2015).

היצוא לבריטניה ביתר ענפי היצוא התאפיין במגמה מעורבת: יצוא הכימיקלים ותזקי הנפט ירד בכ-4% להיקף של כ-125 מיליון דולר; היצוא החקלאי עלה בכ-11% להיקף של כ-80 מיליון דולר; יצוא הגומי והפלסטיק נותר יציב, ללא שינוי בהשוואה להיקפו בתקופה המקבילה אשתקד (הסתכם בכ-70 מיליון דולר); יצוא המתכות עלה בכ-23% להיקף של כ-55 מיליון דולר; יצוא הסקסטיל עלה בכ-38% להיקף של כ-38 מיליון דולר; יצוא ציוד הטלקומוניקציה ירד בכ-15% להיקף של כ-30 מיליון דולר; ויצוא הציוד תעשייתי לבקרה רשם גידול חד של כ-68% להיקף דומה של כ-30 מיליון דולר.

מגמות ביצוא לבריטניה (H1.2013-H1.2016)

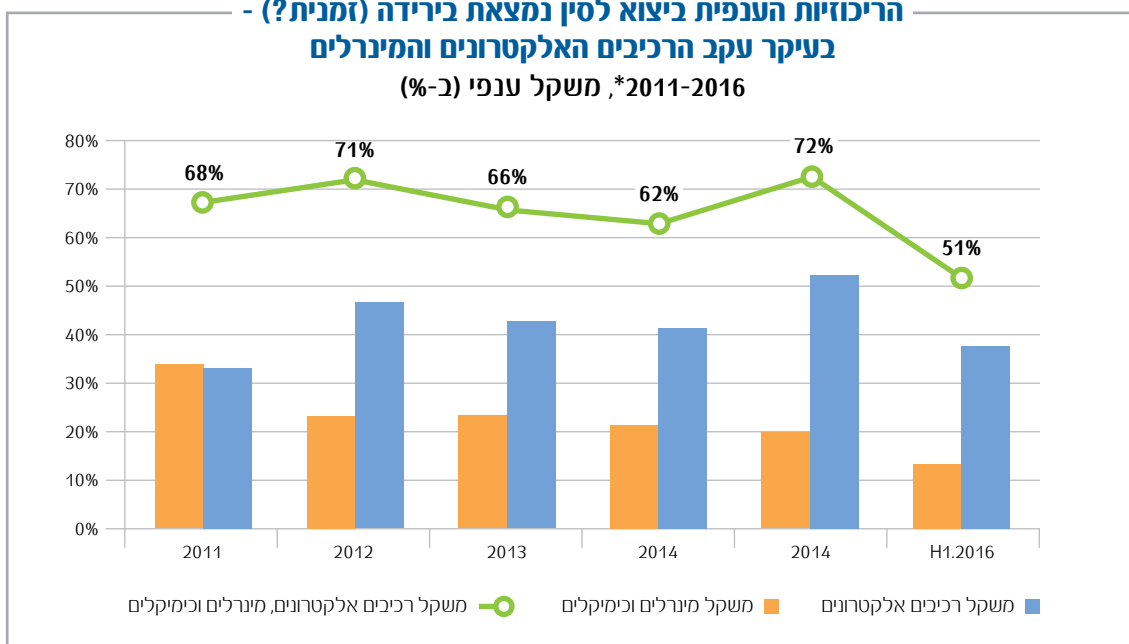
עיבוד וניתוח: היחידה הכלכלית, מכון היצוא

סין

היצוא הישראלי לסין הסתכם במחצית 2016 בכ-1.1 מיליארד דולר - ירידה של כ-8% בהשוואה להיקפו במחצית הראשונה של 2015. היצוא הושפע השנה מתנודה מהותית בשני ענפים עיקריים: רכיבים אלקטרוניים ומינרלים.

יצוא הרכיבים האלקטרוניים הוא ענף היצוא העיקרי של ישראל לסין ונשלט בחלקו הגדול על ידי חברת אינטל. יצוא הרכיבים הסתכם בשנת 2015 בכ-1.6 מיליארד דולר, כלומר זינוק חד של כ-53%, והיווה למעלה ממחצית מסך היקף היצוא של חברות ישראליות לסין (כ-52% מסך היצוא). השנה, בהתאם

הריכוזיות הענפית ביצוא לסין נמצאת בירידה (זמנית) - בעיקר עקב הרכיבים האלקטרוניים והמינרלים (משקל ענפי (%-ב), *2011-2016)

2016* - מחצית ראשונה

עיבוד וניתוח: היחידה הכלכלית, מכון היצוא

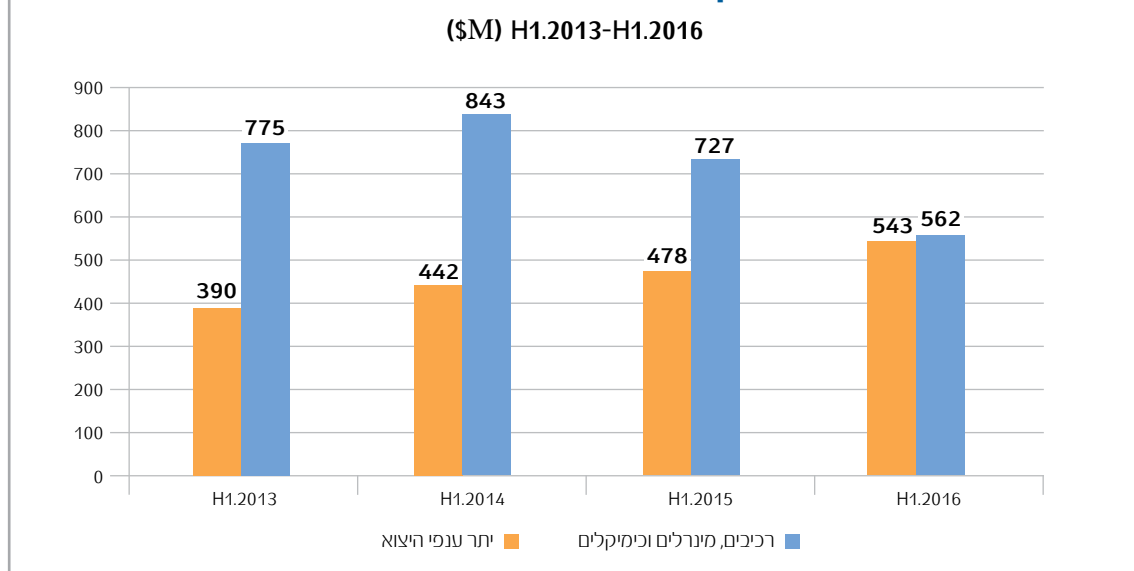
למגמה הכללית ומסיכות שצוינו לעיל, רשם יצוא הרכיבים האלקטרוניים לסין ירידה חדה של כ-28% בהשוואה להיקפי היצוא הענפיים שהתקבלו בתקופה המקבילה במחצית הראשונה של 2015 והסתכם בכ-410 מיליון דולר (כ-37% מסך היצוא לסין).¹²

כפי שנכתב בדו"ח הקודם, לסיכום מגמות היצוא ב-2015, במהלך המחצית הראשונה של 2016 אכן נרשמה ירידה מהותית בהיקף יצוא המינרלים לסין, וזאת בעקבות הדחייה בחתימה על הסכמים חדשים.¹³ בהתאם לנאמר, בשני הרבעונים הראשונים של 2016 הסתכם יצוא המינרלים בכ-20 מיליון דולר בלבד - ירידה דרסטית של כ-77% בהיקף היצוא הענפי לעומת התקופה המקבילה אשתקד.

במהלך הרבעון השלישי והרביעי של השנה צפויה התאוששות מסוימת ביצוא המינרלים לאור החתימה על הסכם הספקה חדש ל-2016. עם זאת, נוכח הירידה ברמת המחירים העולמיים, עודפי הביקוש והסכמי המכירה קודמים של החברות המובילות בענף, צפויים מחירי המכירה החדשים להיות נמוכים בכ-30% ממחירים אשתקד, דבר שישיפע, כמובן, על היקף ההכנסות מיצוא.

בניגוד לשינויים שנרשמו השנה בענפי המינרלים והרכיבים, יצוא הכימיקלים - ענף יצוא עיקרי וחשוב לסין - רשם במחצית הראשונה של השנה עלייה חדה של כ-85% בהשוואה להיקפו בתקופה המקבילה אשתקד, להיקף של כ-132 מיליון דולר (כ-12% מהיצוא לעומת כ-10% בממוצע השנים האחרונות). חשוב לציין, כי עלייה זו חריגה במיוחד נוכח המגמה הכללית של יצוא הכימיקלים והשפעותיה של ירידת מחירי האנרגיה העולמיים.

מגמות ביצוא לסין - ענפים דומיננטיים מול שאר ענפי היצוא

עיבוד וניתוח: היחידה הכלכלית, מכון היצוא

כפי שניתן לראות בתרשים לעיל, בניתוח היצוא לסין על פי ענפים נמשכה גם השנה מגמת הגידול ביתר ענפי היצוא (סך היצוא ללא הענפים הדומיננטיים).

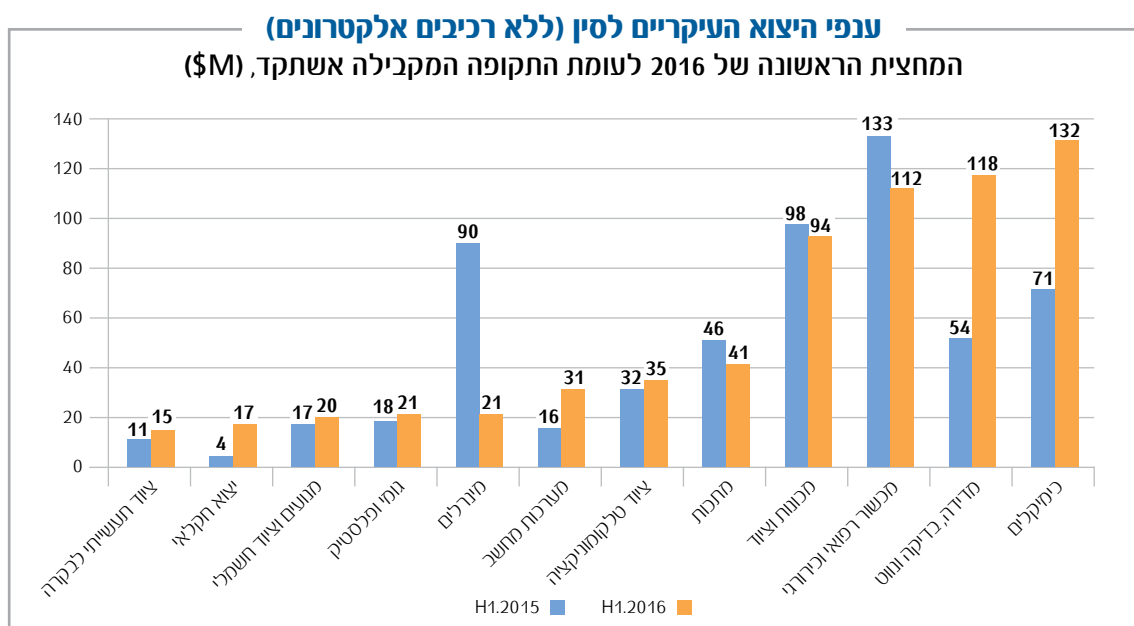
¹² לאינטל העולמית מפעלי בדיקה והרכבה במספר יעדים מרכזיים באסיה (בעיקר בסין, וייטנאם ומלזיה), ואליהם נשלחים שבבים ממפעלי הייצור של החברה בישראל. שינויים בהיקף יצוא הרכיבים למדינות אלה נובעים משיקולים והחלטות עסקיות של יצרנית הרכיבים בנוגע לחלוקת היצוא בין שוקי היעד השונים. שינויים אלו אינם מעידים על תמורות ברמות הביקושים של השוק המקומי.

¹³ "ברבעון הראשון של 2016 ואולי אף ברבעון השני, צפויה ירידה ביצוא המינרלים עקב דחייה בחתימה על הסכמים חדשים עם היבואנים הגדולים" - דו"ח מגמות והתפתחויות ביצוא הישראלי, סיכום 2015 תחזית 2016.

בין היתר, נרשמו עליות יפות השנה ביצוא **מכשור למדידה ובקרה תעשייתית**¹⁴ (עלה בכ-120% להיקף של כ-120 מיליון דולר); ביצוא **ציוד טלקומוניקציה** (עלייה של כ-9% להיקף של כ-35 מיליון דולר); ביצוא **מכונות למשרד ומערכות מחשב** (עלייה בשיעור של כ-90% להיקף של כ-30 מיליון דולר); ביצוא **מוצרי גומי ופולסטיק** (עלייה של כ-15% להיקף של כ-20 מיליון דולר); ביצוא **מנועים וציוד חשמלי** (עלייה בשיעור של כ-15% להיקף יצוא דומה); ביצוא **החקלאי** (עלייה חדה בשיעור של כ-350% להיקף של כ-17 מיליון דולר); וכן ביצוא **ציוד תעשייתי לבקרה ומכשור אופטי** (עלה בשיעור של כ-37% להיקף של כ-15 מיליון דולר).

בניגוד לענפים אלו, ולאחר מגמה ארוכה של עליות, נרשמה השנה ירידה ביצוא **מכשור רפואי** (ירידה של כ-15% להיקף של כ-112 מיליון דולר) וביצוא **מכונות וציוד** (ירידה של כ-4% להיקף של כ-95 מיליון דולר).

עיבוד וניתוח: היחידה הכלכלית, מכון היצוא

הולנד

סך היצוא להולנד הסתכם במחצית הראשונה של השנה בכ-1.1 מיליארד דולר, ירידה דולרית של 4% בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד. כמו למדינות רבות באזור, גם היצוא להולנד הושפע השנה מהקיסטון החד שחל בהיקף משלוחי התרופות לאירופה - יעד יצוא מרכזי לענף זה. עם זאת, ובניגוד למגמה הכללית, נרשם דווקא גידול ביצוא המוצרים הכימיקלים למדינה זו, אף שסביר כי הולנד שימשה כתחנת מעבר עבור משלוחים אלו בדרכם למדינות אחרות.¹⁵

כאמור, נרשמה מגמה מעורבת ביצוא הענפים העיקריים של ישראל להולנד: יצוא כימיקלים ותזקי **נפט**, המהווה כיום כ-27% מסך היצוא למדינה, עלה בשיעור של כ-4% להיקף של כ-295 מיליון דולר. **יצוא התרופות**, ענף יצוא אשר הציג צמיחה חדה בהיקפים בשנים 2012-2014 וירידה של כ-16% ב-2015, ירד במחצית הראשונה של 2016 בשיעור של כ-24% להיקף של כ-205 מיליון דולר (כ-19% מסך היצוא למדינה זו). יצוא **מכונות וציוד**, גם הוא ענף יצוא עיקרי להולנד, עלה בשיעור של כ-11% להיקף של כ-210 מיליון דולר (כ-19% מהיצוא).

14 הכולל בעיקר יצוא ציוד לבקרת תהליכי ייצור בתעשיית המוליכים למחצה.

15 יש לציין כי לחברות ישראליות רבות חברות אמ, חברות בנות או חברות אחיות בהולנד, והיא מהווה גשר כניסה של חברות ישראליות למדינות אחרות באירופה וגם למדינות מסוימות מחוץ לאירופה.

מלבד אלו, נרשמה ירידה ביצוא **החקלאי** (ירד בשיעור של כ-10% להיקף של כ-75 מיליון דולר); ביצוא **מזון ומשקאות** (ירד בשיעור של כ-15% להיקף של כ-35 מיליון דולר); ביצוא ציוד טלקומוניקציה (ירד בשיעור של כ-30% להיקף של כ-30 מיליון דולר); וכן ביצוא מוצרי **גומי ופלסטיק** (ירד בשיעור של כ-3% להיקף יצוא דומה).

מנגד, נרשמה עלייה בתקופה זו ביצוא **מכשור רפואי-מדעי** (עלה בשיעור של כ-3% להיקף של כ-35 מיליון דולר); ביצוא **מכונות למשרד ומערכות מחשוב** (עלה בשיעור של כ-27% להיקף של כ-30 מיליון דולר); וכן ביצוא **מוצרים מינרלים** (עלה בשיעור של כ-13% להיקף יצוא דומה).

גרמניה

נכון למחצית 2016, גרמניה היא שוק היעד החמישי של ישראל בעולם והשלישי באירופה.¹⁶ היצוא למדינה זו מאופיין ברמת ביזור גבוהה יחסית של ענפי היצוא, ללא ענף יצוא או חברה דומיננטיים המשפיעים באופן משמעותי על היצוא אליה. היצוא לגרמניה עלה במהלך השנה בשיעור של כ-3% והסתכם בסך של כ-740 מיליון דולר.

מבין ענפי היצוא העיקריים נרשמה עלייה יפה בשיעור של כ-19% ביצוא מוצרי **כימיקלים ותזקיני נפט**, להיקף כולל של כ-105 מיליון דולר (כ-14% מסך היצוא לגרמניה), אך גם ביצוא **מוצרי גומי ופלסטיק** נרשמה עלייה נאה של כ-8% לעומת התקופה המקבילה אשתקד, להיקף כולל של כ-80 מיליון דולר (כ-11% מהיצוא). בניגוד לאלו, נרשמה ירידה של כ-7% ביצוא **מכונות וציוד** להיקף של כ-90 מיליון דולר (כ-12% מסך היצוא).

ביתר ענפי היצוא נרשמה מגמה מעורבת: בין היתר נרשמו עליות ביצוא **מוצרי המתכות** (עלייה של כ-6% להיקף של כ-65 מיליון דולר); ביצוא **התרופות** (עלייה של כ-20% להיקף של כ-40 מיליון דולר); ביצוא **מנועים וציוד חשמלי** (עלייה של כ-10% להיקף יצוא דומה); וכן ביצוא מוצרי טקסטיל והלבשה (גידול של כ-18% להיקף של כ-25 מיליון דולר). מנגד, נרשמו ירידות ביצוא **מכשור רפואי-מדעי** (ירידה של כ-10% להיקף של כ-45 מיליון דולר); ביצוא **החקלאי** (ירידה של כ-6% להיקף של כ-30 מיליון דולר); וכן ביצוא **ציוד טלקומוניקציה** (ירידה של כ-8% להיקף של כ-25 מיליון דולר).

טורקיה

אותה המגמה שאפיינה את היצוא לטורקיה בשנת 2015 נרשמה גם במהלך המחצית הראשונה של 2016. לאחר ירידה חדה של כ-40% שהתקבלה אשתקד, ירד היצוא של ישראל לטורקיה בשיעור חד של כ-35% והוא הסתכם בכ-625 מיליון דולר בלבד. הירידה החדה בהיקפי היצוא למדינה נבעה באופן סבבי מיצוא מוצרי הכימיקלים ותזקיני הנפט, שנחתך בשיעור של כ-44% לעומת היקפו במחצית הראשונה של 2015 והגיע להיקף של כ-420 מיליון דולר בלבד (לשם השוואה, היקף היצוא הענפי בתקופה המקבילה אשתקד עמד על כ-755 מיליון דולר, ואילו בתקופה המקבילה ב-2014 עמד היקף היצוא בענף זה על כ-1.2 מיליארד דולר).

כפי שהודגש בסקירה זו, הסיבה העיקרית להתכווצות הדרסטית בהיקף היצוא בענף הכימיקלים והתזקינים נובעת מירידת המחירים החדה במחירי האנרגיה העולמיים. עם זאת, ישנה השפעה חשובה

¹⁶ לאור העובדה כי הולנד משמשת תחנת מעבר לסחורות ליעדים נוספים ברחבי העולם וכי הסחורות המיוצאות אליה מישראל אינן מיועדות לשוק ההולנדי בלבד, ניתן להחשיב את גרמניה כשוק היעד ליצוא השני בחשיבותו באירופה.

ובלתי מבוטלת גם לחולשת הסחר העולמי, לירידה בהיקף הביקושים הגלובליים למוצרים אלו ולהתגברות התחרות בענף. עוד חשוב להדגיש, כי יצוא הכימיקלים והתזקיקים לטורקיה אינו מיועד בהכרח לשוק המקומי וכי במקרים רבים טורקיה משמשת כתחנת מעבר לחלק מהסחורות המיוצאות אליה.

כאמור, היצוא למדינה זו הנו ריכוזי ביותר ומושפע באופן מהותי משינויים בענף היצוא העיקרי, **כימיקלים ותזקיקי נפט**, שרשם ירידה מהותית. **אולם, בנטרול ענף זה מתקזזת הירידה ביצוא לטורקיה, השומר על יציבות ביחס לתקופה המקבילה אשתקד.**

כאמור, במהלך שני הרבעונים הראשונים של 2016 נרשמה מגמה מעורבת ביצוא: מצד אחד, נרשם גידול ביצוא המתכות (עלה בשיעור חד של כ-31% להיקף של כ-45 מיליון דולר); ביצוא התרופות (עלה בשיעור של כ-4% להיקף של כ-20 מיליון דולר); וכן ביצוא **מוצרי נייר ודפוס** (עלה בשיעור חד של כ-67% להיקף יצוא דומה). מצד שני, נרשם קיטון ביצוא **המוצרים המינרלים** (ירד בכ-6% לכ-26 מיליון דולר); ביצוא **מנועים וציוד חשמלי** (ירד בשיעור חד של כ-35% להיקף של כ-15 מיליון דולר); וכן ביצוא **מוצרי גומי ופלסטיק** (ירד בכ-13% לכ-10 מיליון דולר).

נוסף לכך, חשוב לציין, כי גם הפיחות המהיר בלירה הטורקית מול הדולר תרם לסנטימנט השלילי הקיים ולהחלשת הביקושים של השוק הטורקי לסחורות.

צרפת

בסיכום המחצית הראשונה של השנה ירד היצוא לצרפת בשיעור דולרי של כ-4% בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד והסתכם בכ-620 מיליון דולר. הירידה בהיקפי היצוא נגרמה ברובה מהתכווצות בהיקפי היצוא של ענפי היצוא העיקריים.

ישראל מייצאת לצרפת בעיקר **מוצרי מתכת מתקדמים, כימיקלים ותוצרת חקלאית, המהווים יחדיו כמחצית מסך היצוא למדינה זו.** יצוא **מוצרי המתכת** ירד במהלך השנה בשיעור של כ-9% להיקף יצוא של כ-130 מיליון דולר, יצוא **הכימיקלים** רשם ירידה מתונה יותר של כ-5% להיקף של כ-85 מיליון דולר ויצוא **התוצרת החקלאית** ירד בשיעור של כ-11% והסתכם בכ-75 מיליון דולר. מלבד אלו, נרשמה אף ירידה חדה של כ-20% בהיקף יצוא כלי הטיס (הסתכם בכ-30 מיליון דולר), המוסברת בהשלמת עסקה שבוצעה אשתקד.

בניגוד לאלו, רשמו מספר ענפים גידול בהשוואה למחצית הראשונה אשתקד: יצוא **מוצרי גומי ופלסטיק** עלה בשיעור של כ-3% לכ-55 מיליון דולר; יצוא **מכונות וציוד** עלה בשיעור של כ-11% לכ-50 מיליון דולר; יצוא **מכשור רפואי** עלה בשיעור של כ-22% לכ-30 מיליון דולר; יצוא **מזון ומשקאות** עלה בשיעור קל של כ-3% לכ-25 מיליון דולר, וכמוהו גם יצוא **ציוד הטלקומוניקציה**, שעלה בשיעור של כ-5% להיקף יצוא דומה; ויצוא **התרופות** רשם גידול של כ-17% לסך כולל של כ-20 מיליון דולר.

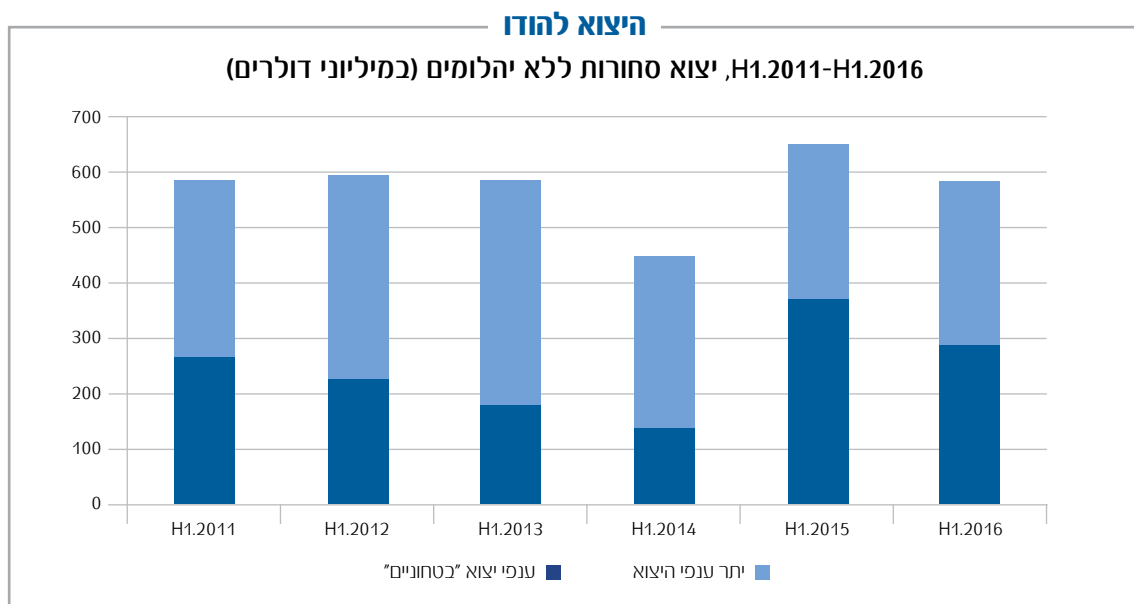
הודו

היצוא להודו הסתכם בכ-580 מיליון דולר, ירידה של כ-9% בהשוואה למחצית הראשונה של 2015.

בשנת 2015 התאושש היצוא של ישראל להודו עם גידול דו-ספרתי חד של כ-21%, וזאת לאחר נסיגה מגמתית ומתמשכת בביקושים של הודו לסחורות מישראל שנרשמה בשנים 2010-2013. הגידול שהתקבל אשתקד נרשם הודות להשלמת מספר עסקאות ביטחוניות, שהביאו לגידול חד בענפי היצוא ה'ביטחוניים', ובהתאם לכך נרשם במחצית הראשונה של 2016 קיטון חד ביצוא להודו בהובלת אותם ענפים.

כך, למשל, ירד יצוא ציוד הטלקומוניקציה בשיעור של כ-11% (להיקף של כ-125 מיליון דולר), יצוא ציוד תעשייתי לבקרה, אופטי וצילום ירד בכ- 47% (להיקף של כ-35 מיליון דולר); יצוא ציוד מכשור מדידה ובקרה ירד בשיעור של כ- 74% (להיקף של כ-20 מיליון דולר, יצוא ציוד אלקטרוני ירד בשיעור של כ-17% (להיקף של כ-4 מיליון דולר) ויצוא כלי הטיס רשם ירידה חדה של כ- 97% מכ-25 מיליון דולר לפחות ממיליון דולר. סך היצוא הכולל של ענפים אלו נפל במחצית הראשונה של השנה בשיעור של כ-23% בהשוואה למקבילה אשתקד והסתכם בכ-290 מיליון דולר - כ-50% מסך היצוא להודו השנה, זאת לעומת כ-58% בתקופה המקבילה אשתקד.

ביתר ענפי היצוא נרשמה מגמה חיובית כללית, כשלמעשה אם מנטרלים את ענפי היצוא הביטחוניים, מתקבל גידול של כ-10% בהיקף יצוא הסחורות מישראל להודו: יצוא הכימיקלים, חרף התמורות החריגות השליליות השנה, שמר על יציבות בהשוואה להיקפים בתקופה המקבילה אשתקד והסתכם בכ-85 מיליון דולר; יצוא המינרלים עלה בשיעור חד של כ-44% להיקף של כ-80 מיליון דולר; יצוא מכונות וציוד נותר ללא שינוי בהשוואה להיקפו אשתקד (כ-40 מיליון דולר); יצוא רכיבים אלקטרוניים עלה בשיעור חד של כ-46% להיקף של כ-14 מיליון דולר; ויצוא מכונות ומערכות מחשוב עלה גם הוא בשיעור חד של כ-48% להיקף יצוא דומה.

עיבוד וניתוח: היחידה הכלכלית, מכון היצוא

איטליה

בחודשים ינואר-יוני 2016 הסתכם היצוא של ישראל לאיטליה בכ-470 מיליון דולר - עלייה קלה של כ-4% בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד, וזאת לאחר שבמהלך 2015 רשם היצוא ירידה חדה של כ-23% בהשוואה ל-2014. היצוא לאיטליה הושפע באופן מהותי מהירידה בהיקף היצוא של ענף הכימיקלים וזיקוקי הנפט (ירידה של כ-15% להיקף של כ-180 מיליון דולר), ענף היצוא העיקרי למדינה זו, המהווה באופן מסורתי כמחצית מהיצוא אליה. מנגד, נרשם גידול חד בענף כלי הטיס (להיקף של כ-45 מיליון דולר) בעקבות השלמת עסקה שנחתמה בעבר.¹⁷

17 ביולי 2012 חתמו ישראל ואיטליה עסקת תמורות, שבמסגרתה התחייבה ממשלת איטליה לביצוע עסקאות רכש גומלין עם התעשיות הביטחוניות הישראליות בהיקף של למעלה ממיליארד דולר.

מלבד השפעות ענפים אלו התאפיין היצוא לאיטליה במגמה מעורבת. בין ענפי היצוא העיקריים נרשמה ירידה קלה ביצוא **מכונות וציוד** (של 4% להיקף של כ-41 מיליון דולר); עלייה ביצוא **מוצרי גומי ופולסטיק** (של 13% להיקף של כ-40 מיליון דולר); עלייה ביצוא **מוצרים מינרלים** (של 28% להיקף של כ-15 מיליון דולר); ירידה ביצוא **החקלאי** (של 7% להיקף של כ-13 מיליון דולר); וכן ירידה ביצוא **ציוד לבקרה תעשייתית** (של 18% להיקף של כ-12 מיליון דולר).

ספרד

בדומה למגמות ביצוא לאיטליה, במהלך שנת 2015 הושפע היצוא של ישראל לספרד באופן מהותי מתנודתיות חריפה בענף היצוא העיקרי, כימיקלים ותזקיכי נפט, המהווה באופן מסורתי יותר ממחצית היצוא של ישראל אליה, אשר רשם ירידה דולרית חדה בשיעור של 26% בהשוואה לשנה הקודמת. במהלך המחצית הראשונה של 2016 נרשמה התאוששות חלקית, והיצוא עלה בשיעור של כ-13% להיקף של כ-450 מיליון דולר.

סך יצוא הכימיקלים וזיקוקי הנפט רשם במהלך תקופה זו ירידה של כ-4% בהיקפים (להיקף של כ-150 מיליון דולר) ובנטרול יצוא ענף זה אף מתחדד הגידול ביצוא לספרד לשיעור של כ-24% בהשוואה למחצית הראשונה של 2015.

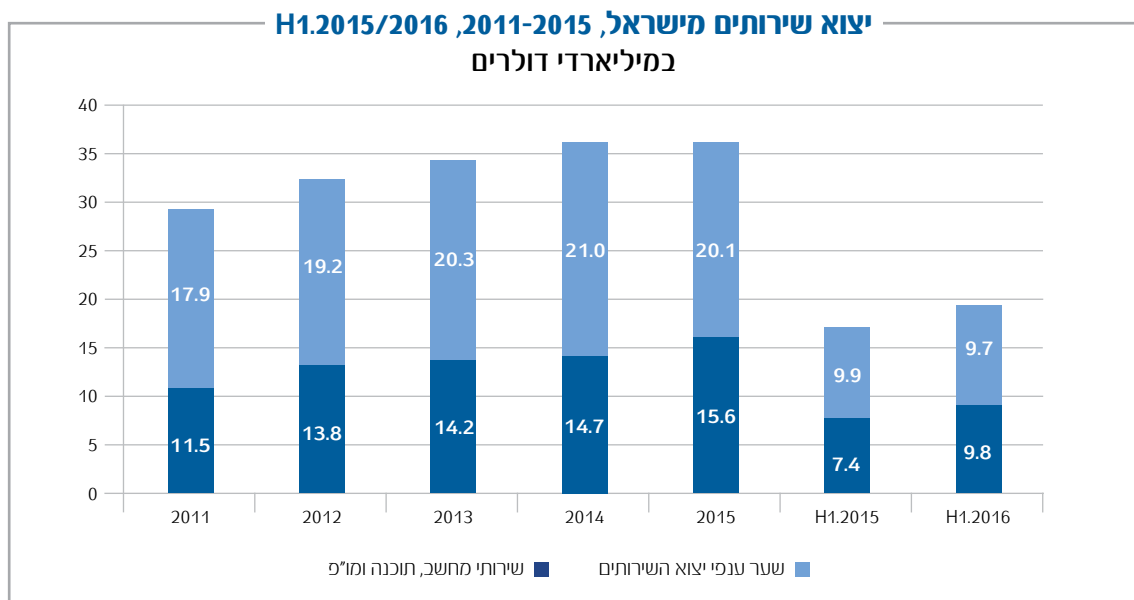
בהתאם לכך, נרשמה מגמה חיובית גורפת כמעט בכל ענפי היצוא לספרד: יצוא **מכונות וציוד** רשם עלייה של כ-25% להיקף של כ-67 מיליון דולר; יצוא **מוצרי נייר ודפוס** רשם עלייה חדה של כ-600% להיקף של כ-40 מיליון דולר; יצוא **מוצרי גומי ופולסטיק** גדל בשיעור של כ-6% להיקף של כ-23 מיליון דולר; יצוא **מזון ומשקאות** רשם גידול של כ-200% להיקף של כ-14 מיליון דולר; יצוא **מוצרים מינרלים** עלה בשיעור של כ-14% להיקף של כ-12 מיליון דולר; ויצוא **ציוד הטלקומוניקציה** רשם עלייה חדה של כ-140% לעומת היקפו במחצית המקבילה אשתקד להיקף יצוא דומה.

יצוא השירותים

בניגוד למגמה הכללית השלילית, נתוני מאזן התשלומים ליצוא השירותים מצביעים על המשך הצמיחה ביצוא סקטור השירותים - **מנוע הצמיחה של היצוא הישראלי בשנים האחרונות**. בשנים האחרונות גדל סקטור זה בקצב מהיר יחסית, ולאור הקיפאון המתמשך ביצוא הסחורות היה הגורם העיקרי שתמך בהמשך הגידול של היצוא הישראלי, או לפחות מנע את הירידה ביצוא הכולל. **אמנם, בשנת 2015 לא נרשם גידול ויצוא השירותים שמר על יציבות, אולם, כאמור, במחצית הראשונה של 2016 נמשכה הצמיחה בהיקף יצוא השירותים מישראל הודות הגידול החד ביצוא שירותי מו"פ, תוכנה ומחשוב.**

על פי ניתוח היחידה הכלכלית, במהלך המחצית הראשונה של 2016 עלה יצוא השירותים בשיעור של כ-13% בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד, להיקף כולל של כ-19.5 מיליארד דולר. **יצוא השירותים העסקיים** גדל בשיעור של כ-21%, להיקף של כ-15 מיליארד דולר, וכיום הוא מהווה כ-78% (!) מסך יצוא השירותים.

כאמור, עיקר הגידול כאמור הודות ליצוא שירותי ההיי-טק (מו"פ, מחשוב ותוכנה). בדומה לתקופות קודמות, גם השנה נמשך הגידול בהיקף **יצוא שירותי מחשוב ותוכנה** מישראל, אשר עלה במהלך המחצית הראשונה של השנה בשיעור של כ-18% לכ-6.2 מיליארד דולר. **יצוא שירותי המו"פ**¹⁸ גדל בשיעור של כ-45%, לכ-2.5 מיליארד דולר, וביצוא ההזנק נרשם גידול של כ-200% להיקף כולל של כמיליארד דולר.¹⁹

ניתוח ועיבוד: היחידה הכלכלית, מכון היצוא

18 הכולל את שירותי המחקר והפיתוח בתחום המדעי-מחקרי בלבד, כולל חממות טכנולוגיות וחברות הזנק בתחום החברה והטבע. לא כולל מרכזי מו"פ ותוכנה.

19 חשוב להדגיש, כי חישוב היצוא של חברות הזנק משוקלל על ידי הלמ"ס ונחשב כיצוא במקרים שבהם מכירת החברה לרוכש הזר כרוכה בהעברה לחו"ל של המוצר/הקניין (נכס) שפותח בחברה הנרכשת. במקרים אלה נרשמת העסקה, או חלק ממנה, כיצוא שירותים.

סך יצוא שירותי ההיי-טק הסתכם במחצית השנה בכ-9.8 מיליארד דולר - גידול של כ-33% בהיקפים לעומת התקופה המקבילה אשתקד. נכון להיום, היצוא של סקטור זה מהווה כמחצית מסך הכנסות היצוא של ישראל משירותים, ולמעשה כל הצמיחה שנרשמה בשנת 2015 ובמחצית הראשונה של 2016 מקורה ביצוא שירותי ההיי-טק מישראל. ללא יצוא סקטור חשוב זה ירד יצוא השירותים בשיעור של כ-4% וכ-1%.

בהתאמה.

ביתר ענפי יצוא השירותים העסקיים נרשמה מגמה מעורבת: יצוא השירותים המקצועיים גדל בשיעור של כ-7% להיקף של כ-1.6 מיליארד דולר, וכך גם יצוא השירותים לענפי התעשייה, שגדל בכ-3% להיקף של כ-1.1 מיליארד דולר. יצוא המסחר הסיטוני עלה בכ-9% לכ-750 מיליון דולר, ומנגד ירד יצוא שירותי הבנקאות והפיננסים בשיעור של כ-7% לכ-320 מיליון דולר ויצוא שירותי התקשורת בכ-4% לכ-170 מיליון דולר.

עוד עולה מניתוח השירותים כי יצוא שירותי התיירות עדיין מתקשה להתאושש. היצוא בסקטור זה ממשיך לסבול מביקושים חלשים ומירידת ערכם של האירו והרוכל מול השקל - ירידות אשר פגעו משמעותית בתיירות הנכנסת מרוסיה והאיחוד האירופי. סך היצוא משירותי תיירות הסתכם במחצית הראשונה של שנת 2016 בכ-2.6 מיליארד דולר, המהווים ירידה בשיעור של כ-3% לעומת היקפו בתקופה המקבילה אשתקד. זאת, לאחר שבשנת 2015 כולה ירד יצוא התיירות בשיעור כ-5%.

בדומה לשנים קודמות, יצוא שירותי התחבורה הושפע גם השנה לשלילה מהחולשה הכללית בהיקף הסחר העולמי וירד בשיעור של כ-14% להיקף של כ-1.75 מיליארד דולר - לאחר ירידה של כ-8% ב-2015.

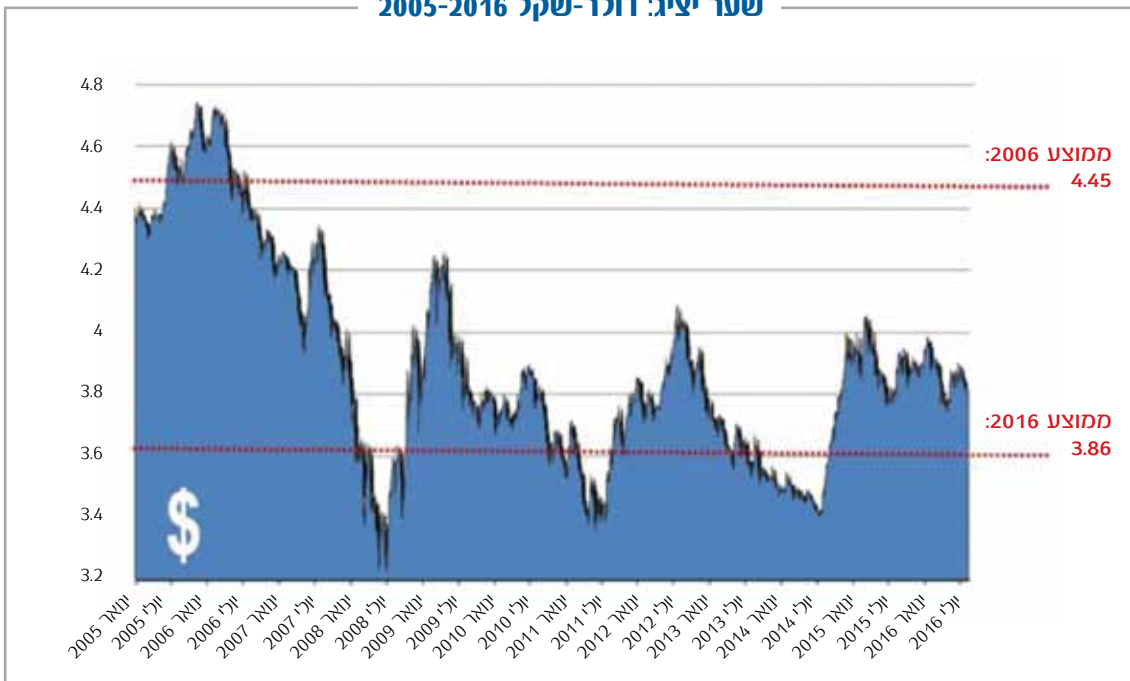
התפתחויות בשער החליפין

השינויים בשער החליפין, ובמיוחד בשער הדולר מול השקל, הנם בעלי השפעה ישירה ומהותית על הכנסות החברות הישראליות במכירותיהן לחו"ל. על פי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, כ-86% מעסקאות היצוא מתבצעות בדולר ארה"ב, 11% מעסקאות באירו ו-3% בלבד בכל יתר המטבעות.

שקל-דולר

מגמת ההתחזקות של הדולר מול השקל, שהחלה עוד ברבעון השלישי של 2014, נמשכה גם בשנת 2015. שער הדולר, שהגיע באוגוסט 2014 לרמת שפל של 3 שנים ונסחר סביב 3.40 ש"ח לדולר, שינה כיוון וחצה את רף ה-4 ש"ח - רמת שיא שנרשמה לאחרונה רק בספטמבר 2012. בסיכום 2015 עמד שער הממוצע של הדולר על רמה של 3.88 ש"ח - גבוה ב-8.6% מהממוצע ב-2014. במהלך המחצית הראשונה של 2016 נחלש הדולר אל מול השקל ושער הממוצע עמד על 3.864 ש"ח - שחיקה של 1.1% לעומת שער המחצית הראשונה של 2015.

שער יציג: דולר-שקל 2005-2016

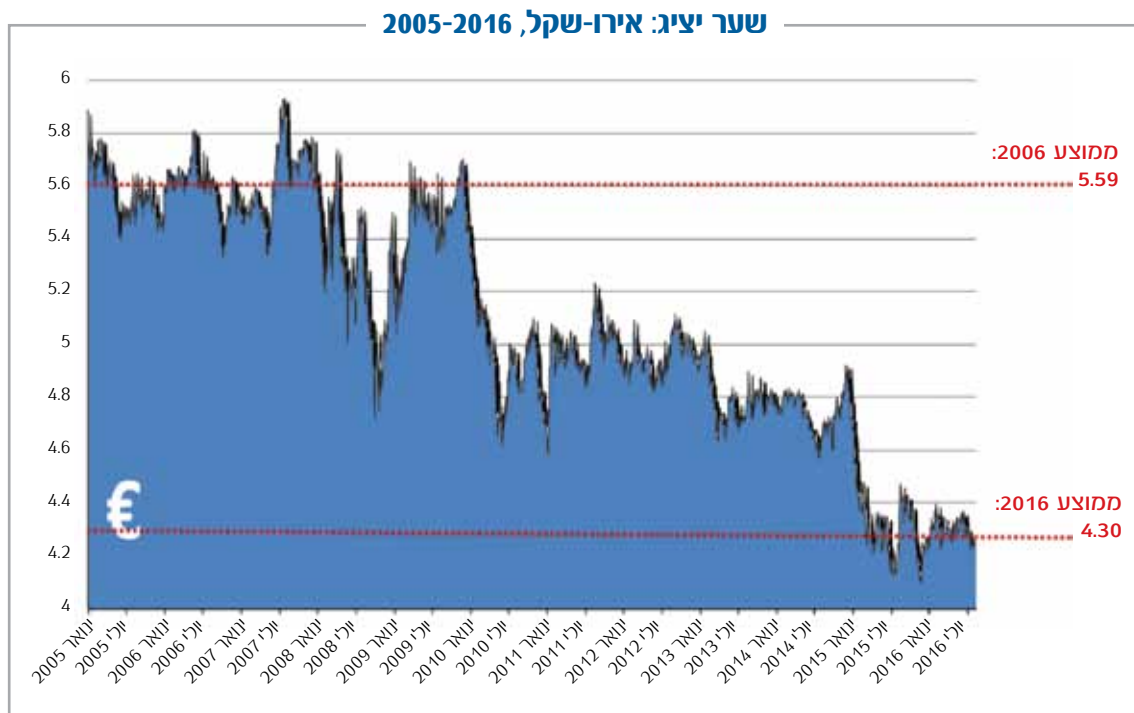
מקור נתונים: בנק ישראל; ניתוח ועיבוד: היחידה הכלכלית, מכון היצוא

שקל-אירו

בהתאם להיחלשות האירו מול הדולר בשנה שחלפה והתחזקותו המתונה יותר של הדולר מול השקל, עלה שער הממוצע של המטבע המקומי אל מול המטבע האירופי. שער הממוצע של האירו-שקל בסיכום 2015 עמד על 4.31 ש"ח לעומת שער ממוצע של 4.75 ש"ח אשתקד - שחיקה של 9.2% בערכו ונפילה לרמתו הנמוכה ביותר מזה למעלה מ-13 שנים.

במהלך הרבעון הראשון של 2016 החל האירו להתאושש מעט ושערו התחזק אל מול השקל, אך בהמשך נחלש ובסיכום המחצית הראשונה של השנה ירד שערו הממוצע ב-1.4% מול השקל.

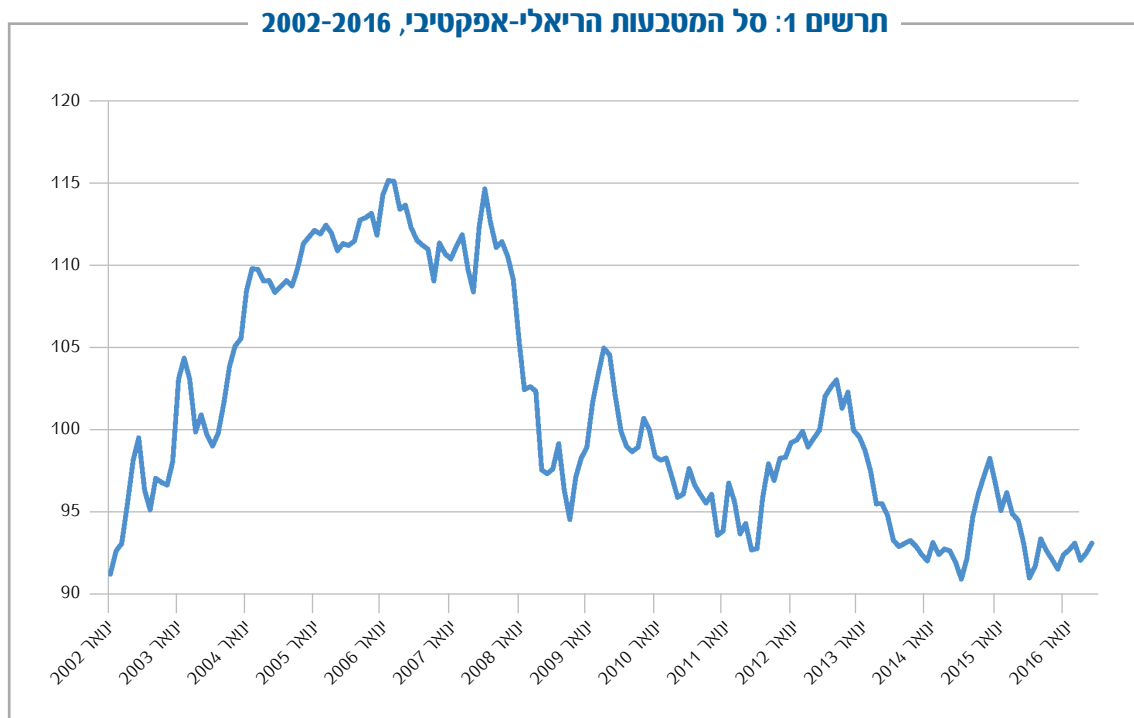

נתונים: בנק ישראל, מקור: היחידה הכלכלית, מכון היצוא

שקל-סל המטבעות

שער החליפין הריאלי של השקל ביחס לסל המטבעות התדרדר במהלך שנת 2014 לרמתו הנמוכה ביותר מזה 13 שנים. אמנם, במחצית השנייה של 2014 עלה סל המטבעות בשיעור של כ-8% וטיפס לרמה של 99.25 נק' (שיא של שנה וחצי), אולם ב-7 החודשים הראשונים של 2015 הוא נפל שוב אל רמת השפל שנרשמה ביולי 2014. בסיכום שנת 2015 נותר שער החליפין הריאלי של סל המטבעות ללא שינוי בהשוואה לממוצע השנתי ב-2014, שהייתה, כאמור, שנת שפל מאז תחילת שנת 2002. במהלך 2016 נמשכה מגמת השחיקה בשער החליפין, וכיום הוא נמוך בכ-1% מרמתו הממוצעת ב-2015. מאז שנת 2012 התחזק שער החליפין הריאלי של השקל מול סל המטבעות בשיעור של כ-8% ומאז שנת 2007 התחזק המטבע המקומי בשיעור של כ-17%.

חשוב להזכיר, כי כל תיסוף של 10% בשער החליפין הריאלי-אפקטיבי גורר לירידה ריאלית של כ-2% ביצוא הישראלי, כאשר השפעה זו באה לידי ביטוי בפיגור של 8-14 חודשים, וכן לירידה של כ-0.5% בשיעור הצמיחה של המשק - דהיינו להפסד תוצר שנתי של כ-6 מיליארד ש"ח.

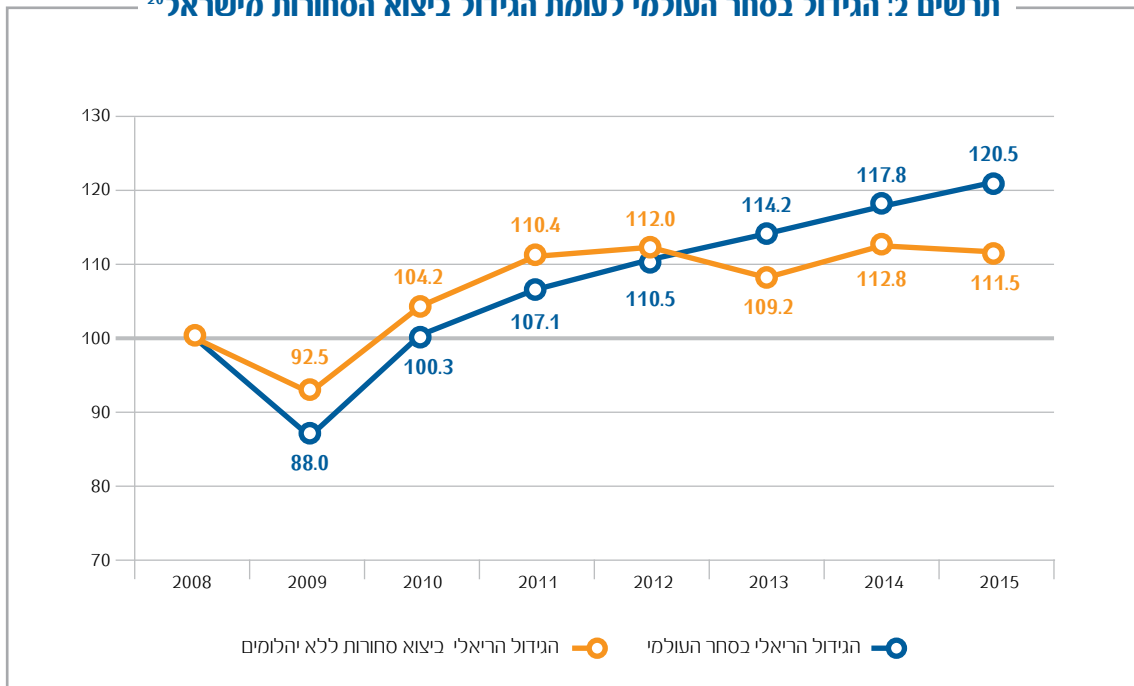
נתונים: בנק ישראל; עיבוד: היחידה הכלכלית, מכון היצוא

התחזקות השקל מול סל המטבעות גוררת שחיקה עקבית ומתמשכת ברווחיהם של היצואנים הישראליים ומצמצמת את כושר התחרות שלהם מול שווקים מתחרים בחו"ל. ממצאי ניתוח פיננסי מיוחד, שנערך בעבר על ידי היחידה הכלכלית במכון היצוא ובחן את ביצועיהן הפיננסיים של חברות היצוא הציבוריות בשנים 2008-2013, **הצביעו על ירידה ברורה ברווחיות החברות במקביל להתחזקות שער השקל**. עוד העלה הדו"ח, כי בשנים אלו חברות מוטות יצוא רשמו ירידה חדה יותר בשיעורי הרווחיות התפעולית והנקייה לעומת החברות המוכרות בעיקר בשוק המקומי, אשר ספגו ירידה מתונה יותר בשיעורי הרווחיות. להערכתנו, הקיפאון ביצוא החברות והשחיקה בשיעורי הרווחיות, מושפעים ממספר גורמים, מבית ומחוץ, המכבידים משמעותית על פעילותם העסקית של היצואנים הישראליים בעולם - **והמרכזיים שבהם הנם התחזקות השקל וההאטה בגידול הסחר העולמי**.

על פי מחקרי בנק ישראל בעבר, היקף הסחר העולמי הוא ההסבר העיקרי לגידול הריאלי ביצוא הישראלי, אשר גדל לאורך זמן באופן עקבי בשיעור העולה על גידול הסחר העולמי. בשנים האחרונות השתנתה המגמה, ובעוד שהיקף הסחר העולמי גדל בשנים 2008-2015 בשיעור ריאלי מצטבר של כ-21%, גדל סך יצוא הסחורות הריאלי של ישראל (ללא יהלומים) בשיעור מצטבר של כ-11% בלבד! (תרשים 2) נזכיר, כי משנת 2012 החלה מגמת התחזקות בשער החליפין הריאלי של השקל מול סל המטבעות.

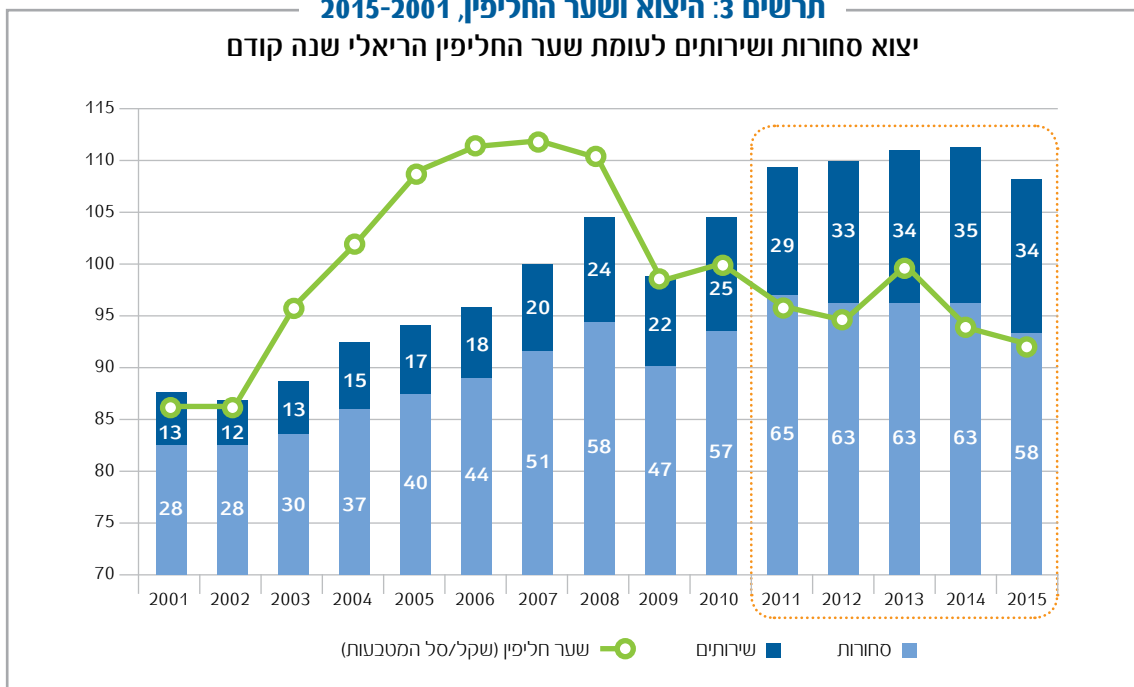
תרשים 2: הגידול בסחר העולמי לעומת הגידול ביצוא הסחורות מישראל²⁰

ניתוח ועיבוד: היחידה הכלכלית, מכון היצוא

תרשים 3 מצביע בבירור על עלייה מתמשכת בשער החליפין הריאלי של השקל בשנים 2002-2008, אשר תמכה בגידול מהיר ביצוא הישראלי בשנים אלה. מאז 2008 החל תהליך התחזקות מהיר של שער החליפין, והתוצאות לא אחרו לבוא.

תרשים 3: היצוא ושער החליפין, 2001-2015 יצוא סחורות ושירותים לעומת שער החליפין הריאלי שנה קודם

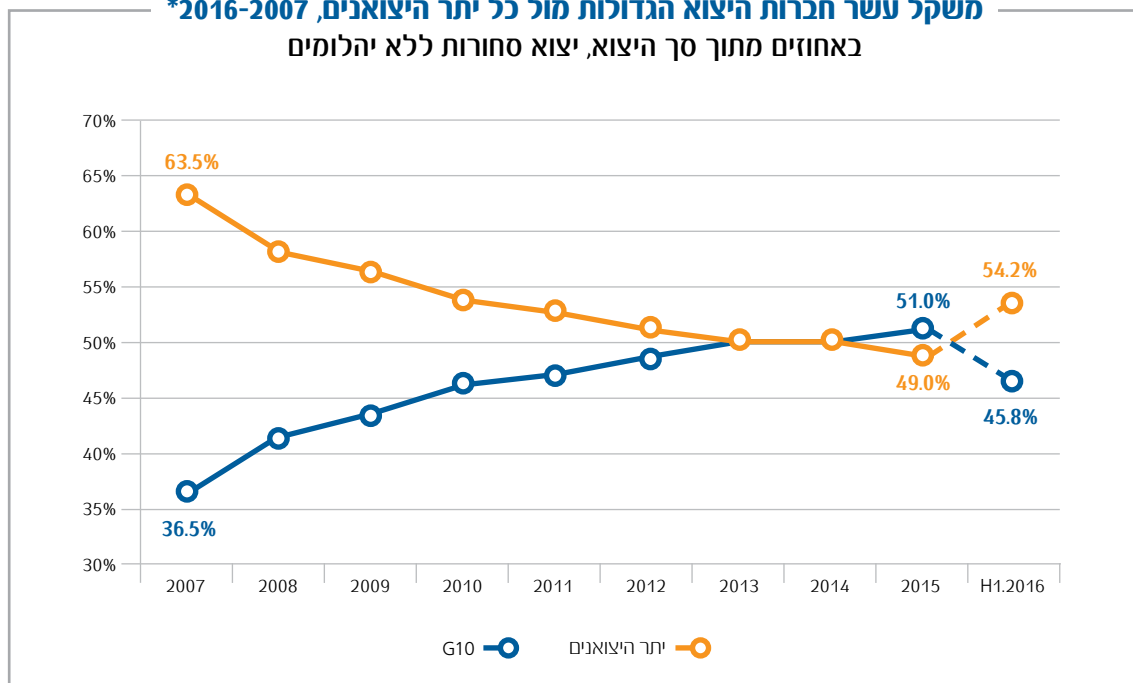
ניתוח ועיבוד: היחידה הכלכלית, מכון היצוא

הריכוזיות ביצוא הישראלי

דו"ח ריכוזיות היצוא של היחידה הכלכלית במכון היצוא עוקב באופן שוטף אחר מגמות ביצוא הישראלי.²¹ וזאת על פי היקפי היצוא של החברות במשק. בניתוחי היחידה משוקללים נתוני כלל החברות שבבעלות החברה השולטת ומחושבים באופן מצרפי, ובאופן זה נאמדת כלל פעילות יצוא החברה, לרבות פעילותה באמצעות חברות קשורות. דו"ח זה העלה בעבר ממצאים המצביעים על הריכוזיות ההולכת וגדלה ביצוא הישראלי, התלות ההולכת וגוברת של היצוא (והמשק כולו) במספר מצומצם של קבוצות גדולות במשק והקושי הרב העומד בפני יצואנים בינוניים וקטנים להגדיל את היקפי מכירותיהם לחו"ל בשנים האחרונות. לצד זאת, יש להדגיש גם את חשיבותן ותרומתן הרבה של חברות היצוא הגדולות לגידול ביצוא הישראלי, לתעסוקה ולצמיחת המשק.

באופן טבעי, הריכוזיות ביצוא של החברות הגדולות עומדת בהתאמה גבוהה ביותר לריכוזיות ביצוא הענפי, ואותן מגמות שחלו השנה בענפי היצוא הדומיננטיים התרחשו גם ברמת החברה. הירידה החדה שנרשמה השנה ביצוא הענפים הדומיננטיים (תרופות, רכיבים אלקטרוניים וכימיקלים) התבטאה גם ביצוא החברות הדומיננטיות, ובהתאם לירידה החדה במשקלם של ענפים אלו התרחשה במקביל ירידה מהותית גם במשקל חברות היצוא הגדולות.

משקל עשר חברות היצוא הגדולות מול כל יתר היצואנים, 2016-2007*
באחוזים מתוך סך היצוא, יצוא סחורות ללא יהלומים

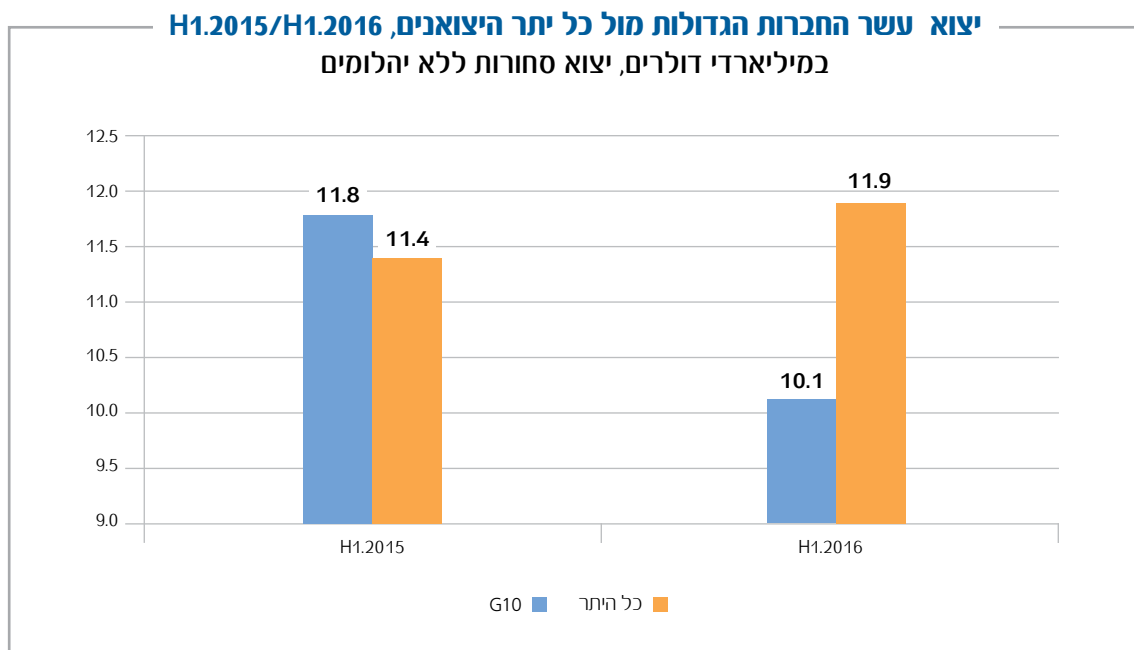
* 2016 - מחצית ראשונה
מקור: היחידה הכלכלית, מכון היצוא.

21 כל הנתונים בניתוח זה מבוססים על נתוני יצוא סחורות ללא יהלומים במזרחים דולריים.

כפי שניתן לראות בתרשים, במהלך המחצית הראשונה של 2016 חלה ירידה משמעותית הן בהיקפי היצוא של חברות היצוא הגדולות במשק והן במשקלן בסך היצוא. סך היצוא של חברות אלו הסתכם בתקופה האמורה בכ-10 מיליארד דולר, ירידה של כ-15% לעומת התקופה המקבילה אשתקד. משקלן של עשר חברות היצוא הגדולות מתוך סך היצוא²² עמד על 45.8% בלבד, ירידה מהותית לעומת חלקן בשנים האחרונות.

בהתאם לכך, גדל משקלן של כל יתר חברות היצוא, ונכון למחצית הראשונה של השנה הוא עומד על שיעור של כ-54.2% מסך היצוא. היקף היצוא הכולל של חברות אלו הסתכם בתקופה זו בכ-11.9 מיליארד דולר - גידול נאה של כ-4% לעומת היקפן בתקופה המקבילה אשתקד.

מקור: היחידה הכלכלית, מכון היצוא

נספחים

א. התאמות נתוני היצוא על פי נתוני סחר חוץ למאזן התשלומים

נתוני היצוא על פי נתוני סחר חוץ (הנגזרים לפי רשימוני היצוא) אינם כוללים התאמות שונות הנערכות בחישוב יצוא הסחורות והשירותים במאזן התשלומים.

עיקר התאמות היצוא נובעות משלושת הסעיפים הבאים:

1. רישום מכירות לפי שיטת התקדמות העבודות במפעלים גדולים: מפעלים אלה מבצעים פרויקטים גדולים, כאשר ביצוע חלקי של העבודות מוכר כמכירות הניתנות לרישום בספרי החברה. הרישום במאזן התשלומים נעשה לפי דיווחי החברות העובדות לפי שיטה זו, כאשר סכומים המדווחים ברשומי היצוא של חברות אלה מקוזזים במקביל מנתוני סחר החוץ לפי ספרי החברה.
2. סחר בינלאומי בסחורות הנמכרות בחו"ל מבלי שהסחורות נכנסות או יוצאות את גבולות המדינה: לפי ההנחיות הבין - לאומיות החדשות לרישום במאזן תשלומים, עסקאות אלה נרשמות כיצוא סחורות (כשנת 2010 נרשמו העסקאות כחשבון השירותים). רכישת הסחורות בחו"ל או עלות הייצור בחו"ל על ידי קבלני משנה נרשמות כיצוא שלילי, בעוד שמכירת הסחורות בחו"ל ללקוח הסופי תירשם כיצוא חיובי. סיכום של שניהם יירשם כיצוא סחורות נטו.
3. יצוא לרשות הפלסטינית: יצוא זה נרשם מתוך מקורות המבוססים על חשבוניות מע"מ ואינו מתקבל דרך נתוני המכס, ולפיכך אינו כלול בנתוני סחר החוץ.

ב. שקל-סל המטבעות

שער החליפין הנומינלי הוא ממוצע שער החליפין של השקל מול 26 מטבעות, המייצגים 33 מדינות - שותפות הסחר העיקריות עם ישראל - על פי משקלן. לצורך מדידה כלכלית מדויקת יותר של שער החליפין, בנק ישראל מודד את התפתחות שער הריאלי-אפקטיבי של סל המטבעות, המורכב משער החליפין של השקל מול אותם 26 מטבעות, המייצגים 33 מדינות - שותפות הסחר העיקריות עם ישראל - על פי משקלן, בניכוי הפער בשיעורי האינפלציה בין ישראל לבין מדינות אלו.

משקלי המדינות מופיעים בטבלה להלן:

מסל הסחר החל מ-1/2010	קוד מטבע (ISO)	מדינה (עברית)	#
26.41%	USD	ארצות הברית	1
10.16%	CNY	סין	2
7.58%	EUR	גרמניה	3
5.97%	GBP	הממלכה המאוחדת	4
4.59%	TRY	טורקיה	5
3.99%	EUR	צרפת	6
3.86%	EUR	איטליה	7
3.08%	EUR	הולנד	8
2.52%	EUR	ספרד	9
2.32%	JPY	יפן	10
2.24%	CHF	שווייץ	11
2.11%	INR	הודו	12
2.03%	RUB	הפדרציה של רוסיה	13
2.03%	KRW	קוריאה הדרומית	14
2.02%	EUR	קפריסין	15
2.01%	EUR	בלגיה	16
1.75%	EUR	אירלנד	17
1.58%	BRL	ברזיל	18
1.55%	TWD	טייוואן	19
1.48%	CAD	קנדה	20
1.43%	HKD	הונג קונג	21
1.30%	MYR	מלזיה	22
1.25%	UAH	אוקראינה	23
1.23%	SGD	סינגפור	24
0.97%	VND	וייטנאם	25
0.86%	THB	תאילנד	26
0.84%	AUD	אוסטרליה	27
0.84%	MXN	מקסיקו	28
0.82%	SEK	שוודיה	29
0.81%	PLN	פולין	30
0.79%	CZK	צ'כיה, הרפובליקה של	31
0.50%	HUF	הונגריה	32
0.39%	CRC	קוסטה ריקה	33

מקור: בנק ישראל

לפרטים נוספים:

איתי זהוראי, מנהל תחום כלכלה ומחקר, היחידה הכלכלית, מכון היצוא
טל': 03-5142803, דוא"ל: itayz@export.gov.il

שאולי כצנלסון, סמנכ"ל כלכלה ושירותים מקצועיים, מכון היצוא
טל': 03-5142961, דוא"ל: shauli@export.gov.il

מכון היצוא

www.export.gov.il